

ضلع مظفر گڑھ دی شعری روایت

▪ **Ateeq Ul Rehman**

M. Phil Saraiki, Department of Saraki BZU Multan

Email: ateeq7653766@gmail.com

▪ **Dr. Hafiz Muhammad Fiaz**

Assistant Professor, Department of Saraki BZU Multan

Email: fiaz.muhammad1@gmail.com

▪ **Safi Ullah**

M. Phil Saraiki

Email: safi26414@gmail.com

Abstract:

Muzaffargarh is a central district of the Punjab province of Pakistan. Owing to its geographical location, Muzaffargarh is also known as a Doaba (land between two rivers), as it lies between the Chenab River and the Indus River. At present, the total population of the district is approximately ten million. The district comprises four tehsils: Muzaffargarh, Kot Addu, Jatoi, and Alipur. Saraiki is the native and most widely spoken language of the region. The city of Muzaffargarh was named after Nawab Muzaffar Khan, the Nawab of Multan, although the area had previously been inhabited under different names. Various historical sources mention Muzaffargarh under different references.

From cultural and civilizational perspectives, Muzaffargarh is a highly significant district located in the central region of Pakistan. It also holds considerable literary importance, and its literary richness can be traced through its long-standing literary traditions. The literature of Muzaffargarh is available in Saraiki, Punjabi, Urdu, and English languages. According to available sources, the poetic tradition of Muzaffargarh dates back to the eighteenth-century CE.

Keywords: Muzaffargarh, Literature of Muzaffargarh, Literary History of Muzaffargarh, Poetic Tradition of Muzaffargarh.

تلخیص:

مظفر گڑھ پاکستان دے صوبہ پنجاب دا وسطی ضلع ہے۔ مظفر گڑھ کوں جغرافیہ دی بناتے دوآبہ دی آکھیا ویندے۔ مظفر گڑھ دریا چناب اتے دریا سندھ دے درمیانی علاقے تے مشتمل ہے۔ ضلع مظفر گڑھ دی ایں وقت کل آبادی تقریباً یک کروڑ دے نزدیک ہے۔ مظفر گڑھ دیاں چار تحصیلاں مظفر گڑھ، کوٹ ادو، جتوئی اتے علی پور ہن۔ مظفر گڑھ دی مقامی زبان سرائیکی ہے۔ مظفر گڑھ شہر داناں نواب آف ملتان نواب مظفر خان دے ناں تے رکھیا گیا۔ مظفر گڑھ دا شہر ایں توں پہلے وی مختلف ناواں دے نال آباد ہئی۔ مظفر گڑھ دا ذکر مختلف تاریخی کتب وچ مختلف حوالیاں نال آندے۔ مظفر گڑھ تہذیبی و ثقافتی حوالے نال بہوں اہم ضلع ہے جیڑھا پاکستان دے وسط وچ واقع ہے۔ مظفر گڑھ ادبی حوالے نال وی اہمیت دا حامل دا شہر ہے۔ مظفر گڑھ دی ادبی زرخیزی اہندی ادبی روایت کوں لائی و:۔۔۔ دی ہے۔ مظفر گڑھ دا ادب، سرائیکی، پنجابی، اردو، انگریزی زبانوں وچ ملدے۔ مظفر گڑھ دی شعری روایت دستیاب ذرائع کوں اٹھارہویں صدی عیسوی کوں ملدی ہے۔

کلیدی الفاظ: مظفر گڑھ، مظفر گڑھ دا ادب، مظفر گڑھ دی ادبی تاریخ، مظفر گڑھ دی شعری روایت

ضلع مظفر گڑھ دی تاریخ اگرچہ جو زیادہ قدیم کائناتی مگر ضلع مظفر گڑھ دے کچھ علاقے سرائیکی وسیب دی قدامت دی گواہی ڈیندن۔ انہاں علاقیاں وچ سیت پور، شاہ گڑھ، محمود کوٹ، خان گڑھ تے رنگ پور دے علاقے شامل ہن۔ جگ مشہور تے عشقیہ داستان ہیر رانجھا وچ بہر دے علاقے کوں رنگ پور آکھیا گئے جیڑھا جو مظفر گڑھ دی تاریخی تے ادبی قدامت دا ثبوت ہے۔ اینویں ہی سیت پور جیڑھی جو ہک دور وچ ریاست وی رہ گئی ہے علمی ادبی تے تاریخی حوالے نال ضلع مظفر گڑھ دی قدامت دی گواہی ڈیندی ہے۔ کیونجو ضلع مظفر گڑھ دی سرحد ملتان، ڈیرہ غازی خان نال ملدیاں ہن تے اے سرحدی تعلق مظفر گڑھ دی تاریخی تے ثقافتی اہمیت کوں اجاگر کریندے۔

مظفر گڑھ دی زبان ہک طویل عرصے توں وادی سندھ دی قدیمی زبان سرانگی ہی رہی ہے۔ سرانگی زبان دے ہک لہجے کوں مظفر گڑھ دے نال نال مظفر گڑھی لہجے وی آکھیا گئے۔ ادبی حوالے نال ضلع مظفر گڑھ دی سر زمین مولانا عبدالعزیز ہاڑوی، مولوی عبدالرحمن، خیر محمد بدھ، ڈاکٹر سجاد حیدر پرویز جنیں دانشوریوں کوں جنم ڈتے۔ سرانگی زبان وادب دے متعدد نامور ادیب تے شعر اءء تعلق سر زمین اے مظفر گڑھ دے نال رہ گئے۔ شاعری ہک نفیس جذبہ ہے جیندے تحت کوئی وی انسان آپنے جذبات، احساسات کوں بیان کریندے۔ شاعری خوبصورت جذباں دا خوبصورت انداز وچ بیان کرن دانال ہے۔

"شاعری اس کلام کو کہتے ہیں جس میں اس زبان کے بولنے والے اپنے احساس آہنگ و ترم کے مطابق موضوع سمجھتے ہیں۔" (۱)
شاعری انسانی جذباں دا ہک مخصوص انداز بیان ہے جیندے تحت کوئی وی انسان آپنے جذباں کوں مخصوص ڈھنگ تے طرز دے نال بیان کریندے۔ کہیں وی علاقے تے زبان بولن آلیاں دی ہک وڈی تعداد جنیں وقت آپنے روزمرہ دے معاملات کوں بیان کریندے تاں ادب دا جنم تھیندے۔ دنیا دے قدیم ادب دا مطالعہ کیتا ونجے تاں ایہ شاعری یعنی نظم دی شکل وچ ملدے۔ سرانگی زبان وادب دا تاریخی حوالے نال مطالعہ کیتا ونجے تاں سرانگی زبان دا لوک ادب ہی ایندے قدیم ترین ادب تصور تھیندے۔

سرانگی ادب دا ہک بہوں وڈا سرمایہ آکھان تے پہاکیاں توں علاوہ دایا پلو تے دی شکل وچ ملدے۔ سرانگی زبان دی ایہ خوبی ہے جو ایندے وچ موجود لوک دعائیں یا پلو تے وی منظوم (شعری) شکل وچ ملدن۔ سرانگی لوک ادب دی آکھان، بھارتاں تے کہاوتاں وی منظوم شکل وچ ملدیاں ہن۔ سرانگی زبان بولن آلی خواتین جنیں وقت کاوڑ وچ یا معمول مطابق ہک ڈوجھے کوں طعنے یا مہنے مریندے تاں انہیں کوں پہا کے آکھیا ویندے۔ پہا کے وی منظوم شکل وچ ملدن۔

سرانگی ادب دے کجھ پہا کے بطور مثال ڈیکھو:

۱۔ آکھاں دی کوں سناواں نو نہہ کوں

۲۔ آدھی سیانی کپے ردھے گھتے پانی

۳۔ بڈھی گھوڑی گل تو تیاں دی جوڑی (۲)

ضلع مظفر گڑھ دی زبان سرانگی ہے تے سرانگی توں علاوہ اتھال اردو، پنجابی، رانگھڑی، پشتو، بلوچی تے ڈوجھی علاقائی زبانان بولن آلی افراد رہائش پذیر ہن۔ ضلع مظفر گڑھ وچ رہن آلی تمام اہل زبان آپنی متعلقہ زبانان یا کہیں ڈوجھی زبان وچ ادب تخلیق کیتے۔ ضلع مظفر گڑھ دی ادبی شعری روایت وچ سب توں پہلا ناں اٹھارویں صدی عیسوی دے ہک شاعر نواب مظفر خان سدوزئی دا آندے۔ نواب مظفر خان ملتان دا حاکم ہئی تے ۱۸۱۸ء وچ سکھیں دے ملتان تے حملہ دے خلاف مزاحمت کریندے ہوئیں جام شہادت نوش کیتا۔ ضلع مظفر گڑھ دانال وی نواب مظفر خان دے نال تے ہی رکھیا گئے۔ مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ سب توں پہلا ناں نواب مظفر خان دا آندے۔

۱۔ نواب مظفر خان (۱۷۵۷ء-۱۸۱۸ء):

نواب مظفر خان دا تعلق ضلع مظفر گڑھ نال ایں ہاجو مظفر گڑھ دانال وی انہاں دے نال تے ہے تے نواب مظفر خان ہک طویل عرصہ تا صرف مظفر گڑھ دے حاکم رہیے بلکہ اتھال مستقل سکونت وی اختیار کیتی۔ نواب مظفر خان ۱۷۵۷ء وچ پیدا تھئے تے ۱۸۱۸ء وچ سکھاں دے ہتھوں شہید تھئے۔ والی مظفر گڑھ نواب مظفر خان نا صرف ادب گو شخصیت ہئی بلکہ خود وی شاعر ہئی۔ نواب مظفر خان دی شاعری اردو تے فارسی زبان وچ ملدی ہے۔ نواب مظفر خان دی شاعری دے متعلق ڈاکٹر سجاد حیدر پرویز لکھدن:

"نواب مظفر خان سرانگی وچ شاعری وی کریندے ہن تے نواب صاحب دی ہک سی حرنی زبان سرانگی موجوداے۔ جیندے وچ مظفر تخلص موجوداے۔" (۳)

۲۔ مولوی چندوڈا (۱۷۷۴ء-۱۸۸۱ء):

مولوی چندوڈے دا اصل ناں سلطان محمود ہا۔ مولوی چندوڈا سیت پور وچ ۱۷۷۴ء کوں پیدا تھئے۔ مولوی چندوڈا مقامی سطح تے مذہبی مبلغ ہن تے حضرت بابا فرید گنج شکر تے روحانی فرید وی ہن۔ انہاں دا تعلق کلہوڑہ خاندان نال ہا۔ مولوی چندوڈا سرانگی، عربی، تے فارسی وچ شاعری کریندے ہن تے انہاں دی علمی خدمات وچ وڈو درجن دے قریب قلمی کتاباں سامنے ہن۔ انہاں داسرانگی نمونہ کلام ملاحظہ فرماؤ۔

چادر رضا تسلیم دی بھانجیاں تے آپچی

بدبخت بن کے خارجی بدنام کیتوشاہ کو
پٹنے کھونے داتا بوت گھن آندوٹھہا
گھر بار کیتو کر بلارا تیں ڈیہاں ماتم لگو

(۴)

۳۔ کوڑے خاں جتوئی (۱۸۰۰ء-۱۸۹۸ء):

آپ دا اصل ناں خان بہادر نواب سردار کوڑے خاں جتوئی ہا۔ آپ دا تخلص کوڑے خاں ہئی۔ کوڑے خاں جتوئی ۱۸۰۰ء وچ پیدا تھئے۔ ایہ مظفر گڑھ دی ہک عظیم شخصیت دے طور تے مشہور ہن۔ کوڑے خاں بہوں وڈے زمیندار ہن۔ آپ ۱۱ مئی ۱۸۹۸ء کوں ایں جہان فانی توں کوچ کر گئے۔ آپ سرائیکی دے عظیم شاعر ہن۔ سردار کوڑے خاں جتوئی کوں حضرت خواجہ غلام فرید نال بے حد عقیدت ہئی۔
کوڑے خاں جتوئی دا نمونہ کلام ملاحظہ فرماؤ۔

تیں باجھوں دل سنگ یارا
ہیوں اج کل ڈاڈھے تنگ یارا
کوڑے خاں اسٹ فخر وڈائی
بن دو نھیں دار ملنگ یارا

(۵)

۴۔ نواز سیت پوری (۱۸۱۱ء-۱۹۳۶ء):

نواز سیت پوری دا اصل ناں آغا محمد نواز خاں گوپانگ ہئی۔ آپ دا تخلص نواز ہئی۔ نواز سیت پوری ۱۸۱۱ء وچ پیدا تھئے۔ نواز سیت پوری سرائیکی دے ہک عظیم شاعر ہن۔ انہاں دا کلام سرائیکی زبان وچ موجود ہے۔
نمونہ کلام ڈیکھو:

روٹی دے ساکوں کوں نہ اٹھ بخشیا ستر کوئی
ستر دفعہ راہ خدا نہ ڈیسیا ول سر کوئی
سراڈونجے ملعون دا انکار آنے گر کوئی
گر منصفی دل وچ کرے چاشاعر برتر کوئی
برتر چالمسی نواز شاعر تیداہر کوئی

(۶)

نواز سیت پوری دی وفات ۱۹۳۶ء وچ تھئی۔

۵۔ مولوی فیروز (۱۸۲۳ء-۱۸۸۹ء):

مولوی فیروز دا تعلق مغل خاندان نال ہئی۔ آپ بکھر دے رہن آئے ہن۔ آپ دی شادی ہک بلوچ قوم دی تربیت نال تھئی جسندا تعلق دائرہ دین پناہ ضلع مظفر گڑھ نال ہے۔ شادی توں بعد مولوی فیروز وی ضلع مظفر گڑھ وچ رہون لگ پئے۔ مولوی فیروز دے والد دانا حافظ قادر بخش ہئی جیڑھے کہ مسجد دے امام ہن۔ آپ نے آپنی ابتدائی تعلیم عربی تے فارسی زبان وچ مکمل کیتی۔ ایں توں بعد غلام سکندر دی شاگردی وچ نوزے اُتے مرثیہ لکھن پئے گئے۔ آپ ہک چنگے شاعر ہون دے نال نال نثر نگار وی ہوں اعلیٰ قسم دے ہن۔ آپ دی نثر کوں سرائیکی زبان وچ بہوں مقبولیت حاصل تھئی۔
مولوی فیروز دی شاعری دا ہک بند ملاحظہ فرماؤ:

فیروز ہک روز موالی مومن اے در خواست گزاری
امام رضواوی من دے وچ چاشاعر ایں موت وساری

ہک ہزار ترائے سو چار ہجری پودہ دی باری
صفحے قرطاس تے آکر بسم اللہ کیتی قلم سواری

(۷)

ایں بند توں معلوم تھیندے کہ مولوی فیروز ۱۳۰۴ھ وچ زندہ ہن لیکن آپ دی اصل پیدائش ۱۸۲۳ء وچ جبکہ وفات ۱۸۸۹ء وچ تھئی۔

۶۔ مولوی جانناز (۱۸۳۰ء۔ ۱۹۱۱ء):

مولوی جانناز دی پیدائش ۱۸۳۰ء وچ تھئی۔ آپ دا اصل ناں مولوی اللہ بخش خاں ہئی۔ آپ آپنی شاعری وچ جانناز تخلص استعمال کریندے ہن۔ مولوی جانناز دے والد دانان قربان علی ہئی۔ مولوی جانناز دے والد بہوں وڈے عالم ہن۔ مولوی جانناز خواجہ غلام فرید رحمتہ اللہ علیہ دے ہم عصر ہن۔ مولوی جانناز دا قد چھوٹا ہئی۔ مولوی جانناز دے پنج پتر تھئے جنہاں دانان مولوی عبدالحق، مولوی عبد الغفور، مولوی حبیب اللہ، مولوی حفیظ اللہ، مولوی عبد اللہ دا پتر وی سرائیکی دا شاعر اے۔ مولوی جانناز دی شاعری کا فیاں اتے ڈوہڑے تے مشتمل ہے۔

ہک ڈوہڑہ ملاحظہ فرماؤ:

نازک جھوک ڈتی لگھ پارے
ہک رہ گئی میں اروارے
تاناہہ اُلا راں کپڑے ماراں
روواں بھر ڈے کارے
ہک نہیں باری ڈو جھاہاں سداری
کراں بہہ سے چارے
یا جانناز کوں یار بچا
یا نازک آوم اروارے

(۸)

مولوی جانناز بیرون منیر شاہنامہ فردوسی دی فارسی عشقیہ داستان دا منظوم ترجمہ وہ کیتے۔ ایں توں علاوہ "قصہ جانناز عالم" وی مولوی دی لکھت ہے۔

۷۔ مولوی مسکین (۱۸۳۵ء۔ ۱۹۱۵ء):

مولوی مسکین دا اصل ناں مولوی نور الدین مسکین ہے۔ مولوی مسکین مظفر گڑھ دے رہن آئے ہن۔ مولوی مسکین دے والد دانان حافظ محمد عمر ہئی۔ آپ دی ذات اوڈھیانہ ہئی۔ مولوی مسکین دے والد بہوں وڈے عالم دین ہن۔ مولوی مسکین آپنی شاعری وچ مسکین تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۳۵ء وچ تھئی اتے وفات ۱۹۱۵ء وچ تھئی گئی۔ مولوی نور الدین مسکین ۱۳۱۲ھ بمطابق ۱۸۹۵ء وچ مشنوی سسی پنوں مکمل کیتی۔ ایں توں علاوہ مولوی مسکین مشنوی ہیر رانجھا، ڈھولا، مولود شریف، سی حرنی، کافی اتے طوطا نامہ وی تحریر کیتے۔ مولوی مسکین دا ڈھولہ مکمل نعتیہ انداز وچ موجود ہے۔ مولوی مسکین دے ایں ڈھولے وچ ایندے ہک لفظ وچ سرور کائنات نال بے پناہ محبت، عقیدت جھلمدی نظر آندی ہے۔ ڈھولے دے کجھ اشعار ملاحظہ فرماؤ:

ت:

تن من میرا صدقوں صدقے گھولے
جے کوئی پڑھ بسم اللہ گالھ عرب دی چولے
ہو یا عشق عربی توں سینہ چل بل کولے
سارا جگ برمایا کیے عربی ڈھولے

ث:

ثابت صدقوں ٹھہریم دامن تیرا

میں تان ہوئیاں تیزی توجی ہوئیں میرا
ڈھولہ ملک عجم وچ محروں پاؤ پھیرا
ٹھاروں جان جگر کوں اکھیاں لاؤ دیرا

(۹)

مولوی مسکین دیاں چھپیاں اتے آن چھپیاں کجھ تصانیف ایہ ہن۔

چھپیاں تصانیف:

۱۔ مجموعہ مولوی نور الدین مسکین (سہ حرفی، ڈھولا، مولود شریف، کافی، طوطا، ڈوہڑے)، ۸ صفحے، ناشر مولوی خدایار نور احمد نور محمد، فیض احمد ملتان، اسلامیہ اسٹیم پریس لاہور۔

۲۔ مجموعہ مولوی نور الدین مسکین آلودیوالی (سہ حرفی ڈھولا، مولود شریف، کافی طوطا)، ۸ صفحے، ناشر حافظ شمس الدین اینڈ سنز ملتان

۳۔ بہیرا نچھا (نظم، ۸۸ صفحات، ناشر مولوی فیض بخش، محمد ذوالفقار، حافظ محمد، رحیم نواز، ملتان

۴۔ سسی بنوں (قصہ)، ۱۳۳۰ھ، ۳۰ صفحے، ناشر حافظ شمس الدین ملتان

دلریش (۱۸۳۵ء-۱۹۱۵ء):

دلریش دا اصل ناں اللہ ڈتہ ہی اتے شاعری وچ دلریش تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۳۵ء وچ محمد بخش دے گھر وچ تھی۔ آپ دا تعلق روہیلا نوالی نال ہی۔ آپ دی قوم لٹی ہی۔ آپ دا کلام ڈوہڑے دی شکل وچ موجود ہے۔ آپ دی ہک لکھت مجموعہ مولوی نور الدین (کجھ کلام دلریش داوی شامل ہے) ہے۔

نمونہ کلام: ڈوہڑہ:

دردوں درد افزود تھیوم لیکوں ڈساواں میں سوز اندر دے، جان جگر دے
نہ کوئی طور خوشی دا آوے تیسو لمزید دھر دے، سخت قہر دے
کریے حد گناہ ہن چندڑی تھئے لابق سفر دے، پر حذر دے
بس دلریش محمد شافی ہے ہک روز حشر دے، وقت خطر دے

(۱۰)

۹۔ نورن (۱۸۳۶ء-۱۹۰۶ء):

نورن دا اصل ناں نور محمد ہی۔ نورن تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۳۶ء وچ تھی آپ دا تعلق ضلع مظفر گڑھ نال ہی۔ نور محمد ہک درویش صفت انسان ہن۔ آپ دی حیاتی غربت وچ گزری۔ نور محمد دی شاعری ڈوہڑے دی صورت وچ موجود ہے۔ نمونہ کلام ڈیکھو:

ب:

بندگی کرب دی بندیا کیوں دین توں دلڑی پیو
خاص شریعت چھوڑ ڈتوتے مال خزانہ کھٹو
دینا ڈکھ کے دین ڈتو چا پاڑا ایمان دی پیو
کجھ کول نہ ہانورن ساڈے اینویں عمرہ ضائع کٹیو

(۱۱)

۱۰۔ بابا جمال شاہ (۱۸۳۸ء-۱۹۵۲ء):

بابا جمال شاہ دا اصل ناں سید محمد جمال شاہ ہی اتے جمال تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۳۸ء وچ محمد رمضان شاہ دے گھر تھی۔ آپ دا تعلق مراد آباد نال ہی۔ آپ دی ابتدائی تعلیم عربی، فارسی زبان وچ مکمل تھی۔ آپ دی وفات ۱۹۵۲ء وچ تھی۔

تصانیف:

ہندی وچ: گیان لہر، گیان پرکاش، مہا پرکاش

پنجابی وچ: مورکھ سمجھاؤنی

اردو وچ: اسرار حقیقت

۱۱۔ میرن (۱۸۵۸ء-۱۸۹۸ء):

میرن دا اصل ناں سید امیر حیدر شاہ ہئی اتے میرن تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۵۸ء وچ تھئی۔ میرن دے والد دانان سید ولایت حسین شاہ بخاری ہئی۔ آپ دا تعلق موضع راولہ شرقی تحصیل کوٹ ادواتے ضلع مظفر گڑھ نال ہے۔ آپ کوں طب اتے کیمیاگری دا شوق ہئی۔ شاعری دا شوق وی بچپن توں ہئی۔ آپ دی شہرت دی وجہ آپ دی مختصر مثنوی "ہیر رانجھا" ہے۔ اس توں علاوہ سید امیر حیدر سرانکی لوک گیت اتے چھلہ دے وی لکھاری ہن۔

چھلہ:

چھلہ یار نشان ڈتا

دل وی ڈیہدی آں چھلے کوں

چھلہ ڈکیر یا پار ساڈا

کھس دلڑی ونج ہو یا ڈراڈا

تیں بن ہور نہیں کوئی ساڈا

(۱۲)

۱۲۔ مولوی صدیق (۱۸۵۹ء-۱۹۲۲ء):

مولوی صدیق دا اصل ناں مولوی محمد صدیق ہئی۔ مولوی صدیق آبنی شاعری وچ صدیق اتے صدیق تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۵۹ء اتے وفات ۱۹۲۲ء وچ تھئی۔ مولوی صدیق قادر الکلام شاعر ہن۔ آپ نہ صرف شاعر ہن بلکہ نثر نگار وی بہوں اعلیٰ قسم دے ہن۔ آپ نے آپنی شاعری، کافی اتے مرثیے دی صورت وچ لکھی۔ اس توں علاوہ سی حرفی وچ وی اعلیٰ مقام حاصل ہے۔

نمونہ کلام ڈیکھو:

نہ آپ آہوں نہ چٹھیاں گھلیاں

نہ کائی ولدیاں خبراں ملیاں

(۱۳)

۱۳۔ آصف (۱۸۶۰ء-۱۹۲۲ء):

آصف دا اصل ناں مولوی عاقل محمد ہئی۔ آصف شاعری وچ تخلص بیان کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۶۰ء وچ اتے وفات ۱۹۲۲ء وچ تھئی۔

چھپیاں کتاباں:

۱۔ کلید ماتم

۲۔ گلزار کربلا

۳۔ روضۃ الفردوس

آپ دے آباؤ اجداد دیپالپور پنجاب توں ہجرت کر کے مظفر گڑھ آن آباد تھئے۔ آپ کافی اتے مرثیہ دے شاعر ہن۔

۱۴۔ عاجز (۱۸۶۰ء-۱۹۲۳ء):

عاجز دادا اصل ناں میاں اللہ ڈیہ ہی اتے شاعری وچ تخلص عاجز استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۶۰ء وچ اتے وفات ۱۹۲۳ء وچ تھی۔ آپ دے والد داداں میاں شاکر علی ہی۔ آپ نے عربی، فارسی اتے اردو وچ تعلیم حاصل کیتی۔ آپ دے استاد داداں مولوی محمد اکرم ہی۔ آپ دائرہ دین پناہ دے رہن آئے ہن۔ آپ دی شاعری ڈوہڑے دی شکل وچ موجود ہے۔
نمونہ کلام:

ڈوہڑہ:

تن شاعر دے خانے وچ نت شمع محفل دی۔ بلے
تیل ڈہن دی پیل رہے تے ویلا نہیں ہک پلے
وٹ مضمون دی گھٹ نہیں توڑے روز حیات دی ڈھلے
عاجز چکراں وچ جھولی فکراں ڈسدم تھیندا گلے

(۱۴)

۱۵۔ موجی (۱۸۶۰ء۔ ۱۹۲۵ء):

موجی دادا اصل ناں دلورام ہی اتے شاعری وچ موجی تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۶۰ء اتے وفات ۱۹۲۵ء وچ تھی۔ آپ خیر پور سادات تحصیل علی پور ضلع مظفر گڑھ دے رہن آئے ہن۔ موجی سرانگینی دا شاعر ہی۔
چھپیاں کتاباں:

- ۱۔ موجی داپیہ (نظم، ۸ صفحے، ناشر مولوی فیض بخش، محمد ذوالفقار، حافظ محمد رحیم نواز، ملتان)
- ۲۔ غافل سیٹھ تے نمک حرام نوکر، ۸ صفحے، ناشر گیلارام اینڈ سنز، ملتان، ملتان الیکٹرک پریس ملتان
- ۳۔ قصہ نونہہ سس، ۸ صفحے، ناشر مولوی فیض بخش، محمد ذوالفقار، حافظ محمد رحیم نواز، ملتان
- ۴۔ طوطے شاہ (زہراں، مکمل ڈرامہ "شہزادی"، بمبے موجی داپیہ)، مصنفہ میاں اللہ یار، ۳۲ صفحے

نمونہ کلام:

قصہ نونہہ تے سس:

منڈھ:

نوہریں اج کل نیک سڈاون
نال سسوں دے جھیرے لاوان
شور چاون لوک سناوان
آکھن ڈس توں کیا کھوائے

پاند:

لکھ اے موجی آگے سمہ
تھی گئی شادی لہہ گیا طمہ
بھل گیا بابا بل گئی امہ
بھین نہ گھر وچ پیر نکائے

(۱۵)

۱۶۔ خادم (۱۸۶۰ء۔ ۱۹۳۱ء):

خادم دا اصل ناں حاجی اللہ بخش المعروف خادم حسین بنی۔ خادم آپنی شاعری وچ خادم لکھن بیلوی تخلص ورتیندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۶۰ء اتے وفات ۱۹۳۱ء وچ تھئی۔ حاجی اللہ بخش ضلع مظفر گڑھ دے رہن آئے ہن۔ حاجی اللہ بخش دے نعتاں دے ڈو مجموعے چھپ چکین جیڑھے کہ "گلزار مدینہ" اتے "بہار مدینہ" ہن۔ جنہاں وچ نعتاں، کافیاں اتے غزلاں شامل ہن۔ حاجی اللہ بخش داسرائیکی زبان وچ وی اعلیٰ کم ہے۔ حاجی اللہ بخش سرائیکی زبان وچ "سرتاج لکھی ہے جیڑھی کہ مثنوی سیفل نامہ دی بحر وچ لکھی گئی ہے۔ حمد اتے نعت توں بعد حاجی اللہ بخش تے قصیدے دی لکھن شروع کر ڈتے۔ حاجی اللہ بخش دے کلام وچ ہیر دے سہنپ دا ذکر کیتا گئے۔

۱۷۔ بخش (۱۸۶۵ء-۱۹۳۵ء):

بخش دا اصل ناں سید محمد شمس الدین بنی۔ شاعری وچ بخش تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۶۵ء اتے وفات ۱۹۳۵ء وچ تھئی۔ سید محمد شمس الدین خان گڑھ دے ہک زمیندار گھرانے وچ پیدا تھئے شاعری دے علاوہ شکار کھیدن دے وی شوقین ہن۔ آپ دی شاعری ڈوہڑے دی شکل وچ موجود ہے۔ آپ دی شاعری وچ سوز و گداز ملدے۔

۱۸۔ محمدن (۱۸۶۶ء-۱۹۳۶ء):

محمدن دا اصل ناں محمد خاں بنی۔ محمدن تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۶۶ء اتے وفات ۱۹۳۶ء وچ تھئی۔ محمد خاں مظفر گڑھ دے علاقے بصیرہ وچ پیدا تھئے۔ محمد خاں ہک غریب گھرانے نال تعلق رکھیندے ہن۔ محمد خاں ان پڑھ بنی ایں واسطے جٹاکی شاعری کریندے ہن۔ محمد خاں دی شاعری ڈوہڑے دی صورت وچ ملدی ہے۔ آپ دی شاعری وچ حسن و عشق دا جلوہ نظر دے۔

۱۹۔ غافل (۱۸۷۰ء-۱۹۶۰ء):

غافل دا اصل ناں ملک احمد بخش گوار یہ بنی۔ غافل شاعری وچ تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۷۰ء وچ اتے وفات ۱۹۶۰ء وچ تھئی۔ ملک احمد بخش کوٹ ادو دے رہن آئے ہن۔ غافل دا تعلق کوٹ ہک زمیندار گھرانے نال بنی۔ غافل دیاں کچھ کتاباں دا ذکر کیتا گئے۔

۱۔ ہیر سیال غافل مکمل (عرف سرائیکی ہیرا نچھا)، ۸۰ صفحے سب توں وڈی ہیراں دی سرتاج ہے (ناشر قریبھی بک ڈپو، اندرون دہلی گیٹ ملتان)

۲۔ ہیرا نچھا عرف ہیر سیال، ۸۴ صفحے، ناشر مولوی فیض بخش، محمد ذوالفقار، ملتان

۳۔ جدید قصہ، "سسی پنوں" ۳۲ صفحے، ناشر مولوی فیض بخش، محمد رحیم نواز، محمد ذوالفقار، تاجر ان کتب پاک گیٹ ملتان

ملک احمد بخش دے قصہ سسی پنوں وچ عشق و محبت اتے ہجر و فراق دے پہلو نظر آندن۔

۲۰۔ کہتر (۱۸۷۱ء-۱۹۳۱ء):

کہتر دا اصل ناں مولانا نور محمد تھہیم بنی اتے کہتر شاعری وچ تخلص ورتیندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۷۱ء وچ اتے وفات ۱۹۳۱ء وچ تھئی۔ مولانا نور محمد دی شاعری، نعتاں تے مولود شریف دی شکل وچ موجود ہے۔ مولانا نور محمد ضلع مظفر گڑھ دے مشہور قصہ سبائے والا تھانہ جتوئی دے رہن آئے ہن۔ مولانا نور محمد تھانہ جتوئی دے رہن آئے ہن۔ مولانا نور محمد عربی، فارسی توں علاوہ سرائیکی دا وی نعت گو شاعر بنی۔

۲۱۔ صفدر (۱۸۷۳ء-۱۹۵۸ء):

صفدر دا اصل ناں حکیم مولوی اللہ وسایا بنی۔ صفدر شاعری وچ تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۷۳ء اتے وفات ۱۹۵۸ء وچ تھئی۔ مولوی اللہ وسایا کوٹ ادو دے رہن آئے ہن۔ مولوی اللہ وسایا ذات دے پنوار ہن۔ مولوی اللہ وسایا ڈوہڑے، کافی دے علاوہ بحر، قصیدہ، رباعی اتے مسدس لکھے۔ اتے قوم تے انہاں کوں شمس الشعراء دا خطاب ڈتے۔

کتاباں:

۱۔ خسوف القمر (نظم و نثر) ۶۳ صفحے، ۱۳۴۰ھ، ناشر مولوی خیر الدین صابر، محمد بشیر الدین، محمد خیر الدین، ملتان، پنجابی پریس لاہور۔

۲۔ مجموعہ گلستا مناقب (صفدر، شیدائی، محکوم)، ۴۰ صفحے

۳۔ گنجینہ مناقب، طبع ملتان ۱۳۳۵ھ

۲۲۔ ظہر (۱۸۷۶ء-۱۹۶۳ء):

اظہر دا اصل نام غلام نبی ہی اے شاعری وچ اظہر تخلص ورتیندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۷۶ء وچ اتے وفات ۱۹۶۳ء وچ تھئی۔ غلام نبی ضلع مظفر گڑھ دے علاقے بصیرہ دے رہن آئے ہن۔ غلام نبی اردو اتے فارسی دے علاوہ سرائیکی وچ وی شاعری کیتی۔ آپ دی سرائیکی وچ شاعری صنف کافی ہی۔ اظہر دی سرائیکی شاعری وچ تصوف اتے وطن پرستی دا پہلو نظر آندے۔ اظہر اردو وچ "ہیر" دے نام توں ہک نظم لکھی ہے۔

۲۳۔ غلام دائروی (۱۸۸۳ء-۱۹۳۹ء):

غلام دائروی دا اصل نام غلام محمد ہی اے شاعری وچ تخلص ورتیندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۸۳ء وچ اتے وفات ۱۹۳۹ء وچ تھئی۔ غلام دائروی دائرہ دین پناہ دے رہن آئے ہن۔ فقیر غلام دائروی دے نام نال مشہور ہن۔ غلام دائروی درویش صفت انسان ہن۔ غلام محمد دی ساری توجہ ادب اتے شاعری آلی ہے۔ غلام محمد دی ساری توجہ ادب اتے شاعری آلی ہے۔ غلام محمد دی ہک نظم "منڈی گھوڑی" بہوں مشہور تھئی۔ غلام محمد دی ایہ نظم سرائیکی زبان دا شاہکار ہے۔

۲۴۔ مسافر (۱۸۸۵ء-۱۹۳۵ء):

مسافر دا اصل نام فقیر محمد الیاس ہی۔ شاعری وچ مسافر تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۸۵ء وچ اتے وفات ۱۹۳۵ء وچ تھئی۔ فقیر محمد الیاس مظفر گڑھ دے علاقے علی پور دے رہن آئے ہن۔ فقیر محمد الیاس دینی تعلیم حاصل کیتی۔ نحو پرھی اتے حافظ قرآن وی ہن۔ فقیر محمد الیاس مسجد امام دی ہی۔ فقیر محمد الیاس دی شاعری حمد، نعت اتے منقبت دی شکل وچ ملدی ہے۔ مسافر دی شاعری وچ عشق و محبت اتے وطن پرستی دا پہلو نظر آندے۔ مسافر وچ جھلی و جاوون دا وی شوقین ہی۔

۲۵۔ عارض (۱۸۸۶ء-۱۹۶۱ء):

عارض دا اصل نام مولوی احمد بخش ہی اے عارض تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۸۶ء وچ اتے وفات ۱۹۶۱ء وچ تھئی۔ مولوی احمد بخش شاہ جمال دار ہن آلا ہی۔ مولوی احمد بخش ڈوہڑے دے شاعر ہن۔ آپ دی شاعری وچ حسن پرستی، سوز و گداز دا پہلو نظر دے۔

۲۶۔ قاصد (۱۸۸۸ء-۱۹۷۸ء):

قاصد دا اصل نام خان محمد رمضان خاں ہی۔ اے شاعری وچ قاصد تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۸۸ء وچ اتے وفات ۱۹۷۸ء وچ تھئی۔ قاصد روہیلانوی وچ پیدا تھئے۔ والد دانا اللہ ڈٹتے ہی جیزھے کہ ہک معمولی زمیندار ہن۔ قاصد فارسی اتے اردو دے نال سرائیکی کافی دا وی شاعر ہی۔ قاصد دی سرائیکی کافی وچ تصوف اتے حسن پرستی دا پہلو نظر آندے۔

۲۷۔ سودائی (۱۸۸۹ء-۱۹۶۳ء):

سودائی دا اصل نام سید پیر غلام حیدر شاہ ہی اے شاعری وچ سودائی تخلص ورتیندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۸۹ء وچ اتے وفات ۱۹۶۳ء وچ تھئی۔ سودائی دے والد دانا سید پیر علی شاہ ہی۔ سودائی دا پیشہ فقیر ہی ہا۔ سودائی نعت گو شاعر ہا۔ سودائی دا ہک نعتیہ مجموعہ کلام "ہیر سودائی" بشیر احمد کول موجود ہے۔ آپ دی شاعری وچ عشق و محبت دی جھلک نظر دی ہے۔

۲۸۔ سیف (۱۸۹۲ء-۱۹۷۱ء):

سیف دا اصل نام احمد بخش بھٹی ہی اے سیف تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ کوٹ ادو دے رہن آئے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۹۲ء وچ اتے وفات ۱۹۷۱ء وچ تھئی۔ احمد بخش بھٹی ڈوہڑے دے شاعر ہن۔

کتاباں:

- ۱۔ خلاصۃ المصاب (نظم و نثر) ۴۰ صفحے
- ۲۔ زینت المجالس (نظم و نثر) ۵۶ صفحے
- ۳۔ گنجینہ صدیف (نظم و نثر) ۶۸ صفحے
- ۴۔ زندگانی کیف (نظم و نثر) ۱۹۲ صفحے
- ۵۔ گوہر الصدیف (نظم و نثر) ۶۴ صفحے

۲۹۔ منشی محمود کوٹی (۱۸۹۳ء۔ ۱۹۵۴ء):

منشی محمود کوٹ ضلع مظفر گڑھ دے علاقے محمود کوٹ وچ ۱۸۹۳ء وچ نبی بخش دے گھر پیدا تھئے۔ منشی محمود کوٹی دا اصل ناں ملک اللہ وسایا چوہان ہی اتے منشی محمود کوٹی تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی وفات ۱۹۵۴ء وچ تھئی۔ منشی محمود کوٹی ڈوہڑے دے شاعر ہن۔ ایں توں علاوہ نعت اتے قصیدہ دے وی شاعر ہن۔ کتاباں:

۱۔ جذبات منشی، نظم و نثر (مناقب، مجلس، مرثیے) ۲۵ جون ۱۹۴۹ء ناشر مولوی فیض بخش، محمد ذوالفقار، ملتان یونین پریس ملتان، ۴۸ صفحے

۲۔ گلستا منشی، نظم و نثر (مرثیے، مجالس)، ۱۳۴۹ھ (۱۹۳۱ء) ۴۴ صفحے، ناشر حافظ شمس الدین، حمید الدین ملتان، اقبال برقی پریس ملتان

۳۔ "گلستا نعت" (مولود) ۸ صفحے

۴۔ محبت کا پھول (مذاقیہ ڈوہڑے)، ۱۱ اکتوبر ۱۹۴۹ء، ۸ صفحے، ناشر مولوی فیض بخش ملتان، یونین پریس ملتان

۵۔ یتیم جتوئی (۱۸۹۴ء۔ ۱۹۷۲ء):

یتیم جتوئی دا اصل ناں غلام حیدر خاں جتوئی ہی۔ شاعری وچ تخلص "یتیم" ورتیندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۹۴ء وچ اتے ۱۹۷۲ء وچ وفات تھئی۔ یتیم جتوئی مظفر گڑھ دے علاقے جتوئی وچ پیدا تھئے۔ یتیم جتوئی سرانیکی دا ہک انقلابی شاعر ہی۔ اینکوں مظفر گڑھ دے ہک ڈپٹی کمشنر تے "فردوسی ملتان" دا خطاب ڈتا ہا۔ یتیم جتوئی کافی دا شاعر ہی۔

۶۔ ۳۱۔ نیاز (۱۸۹۵ء۔ ۱۹۶۰ء):

نیاز دا اصل ناں میاں عمر علی چھجڑہ ہی۔ اتے نیاز تخلص استعمال کریندے ہن۔ آپ دی پیدائش ۱۸۹۵ء وچ اتے وفات ۱۹۶۰ء وچ تھئی۔ میاں عمر علی بنڈہ اسحاق وچ میاں محمد حسین ناز دے گھر جنم گھدا۔ میاں عمر علی چھجڑہ کافی دا شاعر ہی۔ کافی توں علاوہ قصیدے، نظماں، ڈوہڑے اتے ہک قصہ "سسی پنوں" تے سی حرفی بطور ڈھولامدے۔ میاں عمر علی دی شاعری وچ عشق و محبت سوز و گداز، ہجر و فراق اتے وطن پرستی دے پہلو سامنے آئدے۔

۷۔ ۳۲۔ مونس (۱۸۹۶ء۔ ۱۹۵۶ء):

مونس دا اصل ناں غلام حیدر ہی اتے شاعری وچ مونس تخلص استعمال کریندے ہن۔ غلام حیدر تحصیل علی پور دا ہک زمیندار ہا۔ آپ دی پیدائش ۱۸۹۶ء اتے وفات ۱۹۵۶ء وچ تھئی۔ غلام حیدر مختلف اصناف تے مشتمل ہک دیوان لکھیا۔ ایں توں علاوہ "سسی" وی یادگار چھوڑی ہے۔ جیڑھی کہ ۵۰۰ صفحیاں تے مشتمل ہے۔

۸۔ ۳۳۔ عبد (۱۸۹۷ء۔ ۱۹۷۳ء):

عبد دا اصل ناں محمد عبد المالک ہی اتے عبد شاعری وچ تخلص ورتیندے ہن۔ عبد قصہ قریشی وچ ۱۸۹۷ء وچ پیدا تھئے۔ محمد عبد المالک ڈوہڑے دے شاعر ہن۔ ایں توں علاوہ مناجات اتے سی حرفیاں وی لکھیاں ہن۔ محمد عبد المالک ہک درویش صفت انسان ہی۔ محمد عبد المالک آپنی ساری زندگی دین دی خاطر وقف کر ڈتی۔ آپ دی شاعری دا زیادہ تر موضوع تصوف ہا۔ آپ دی شاعری وچ محمد دا عشق، دین دی محبت، اللہ دی واحدانیت اتے خدمت خلق دا سبق ڈتا گیا۔

۹۔ ۳۴۔ سادھو (۱۸۹۹ء):

سادھو دا اصل ناں اتم چند ہی۔ شاعری وچ سادھو تخلص استعمال کریندے ہن۔ اتم چند ہک ہندو قوم نال تعلق رکھیندا ہی۔ بنڈہ اسحاق دے رہن آلا ہی۔ آپ دی پیدائش ۱۸۹۹ء وچ تھئی۔ اتم چند رڑھ واہی کریندا ہا۔ مسلماناں نال اٹھن بہن ہی۔ تقسیم دے بعد اپنے دیس ول گیا۔ اتم چند سرانیکی ڈوہڑے دا شاعر ہی۔ اوندی شاعری وچ وطن پرستی دا پہلو جھلکدے۔ سادھو دامن سال معلوم نی تھی گیا۔

۱۰۔ ۳۵۔ بے وطن (۱۹۰۱ء۔ ۱۹۶۶ء):

بے وطن دا اصل ناں مہر نور محمد ہی اتے شاعری وچ تخلص "بے وطن" ورتیندے ہن۔ مہر نور محمد دی پیدائش ۱۹۰۱ء وچ اتے وفات ۱۹۶۶ء وچ تھئی۔ مہر نور محمد مظفر گڑھ دار بہن آلا ہی۔ مہر نور محمد سرانیکی زبان دے ہک بہوں اعلیٰ شاعر ہن۔ انہاں دی شاعری روسی تے انگریزی زبان وچ ترجمہ تھی کے ماسکو تیں چھپ گئی۔ مہر نور محمد آپنی شاعری نظم دی صورت وچ لکیتی۔

۱۱۔ ۳۶۔ مظہر (۱۹۰۲ء۔ ۱۹۸۰ء):

مظہر دا اصل ناں ملک دوست محمد جھکڑ ہے اے شاعری وچ مظہر تخلص استعمال کریندے ہن۔ ملک دوست محمد شہر سلطان دے کوئلہ گاموں دار ہن آلا ہے۔
ملک دوست محمد ہک بہوں وڈا زمیندار ہے اے شکار عاشق رکھدا ہے۔ مظہر حسن پرستی داشاہکار ہے۔ یتیم جتوئی داشاگردیہ۔ رباعی دی صورت وچ شاعری کیتی۔
نمونہ کلام:

رباعی

کچھ ہوندا ابا نہہ لڈدی ہے
گڈی طرف اسمان تے اڈدی ہے
اج مظہر خاک تے دیرے ہن
تندوں تیج سہاگ وی پڈدی ہے

(۱۶)

۳۷۔ مظلوم (۱۹۰۴ء-۱۹۸۴ء):

مظلوم دا اصل ناں محمد طفیل ہے اے مظلوم تخلص استعمال کریندے ہن۔ محمد طفیل ۱۹۰۴ء وچ ضلع ہوشیار پور وچ پیدا تھے۔ مظلوم ہک سکول ٹیچر ہن۔
انہاں دی مادری زبان پنجابی ہے۔ لیکن ول سرائیکی سکھی اے ول سرائیکی وچ شاعری کیتی۔ آپ دے سرائیکی کلام وچ بند، ڈوہڑے اے کافیوں ملدیاں ہن۔
۳۸۔ بے وس (۱۹۰۵ء-۱۹۶۶ء):

بے وس دا اصل ناں محمد رمضان فریدی نازکی ہے۔ اے شاعری وچ بے وس تخلص استعمال کریندے ہن۔ محمد رمضان فریدی ۱۹۰۵ء وچ سیت پور وچ پیدا
تھے۔

کتاباں:

- ۱۔ محمدی انوار (مدحیات)، ۸ صفحے، ناشر مصنف خود، اقبال برقی پریس ملتان
- ۲۔ پھل بہشتی (قصہ)، ۴۸ صفحے، ناشر مصنف خود ۱۹۵۰ء ہمدرد پریس ملتان
- ۳۔ احوال زمانہ (ڈیکھ خیر زمانہ آیا)، ۸ صفحے، ناشر مصنف خود
- ۴۔ شامت اعمال، ۴ صفحے، ناشر مصنف خود
- ۵۔ دعا حصول ذال دربار گاہ خداوند ذوالجلال، ۸ صفحے

بے وس قوم دا چوہان ہے۔ خواجہ تارک فرید دامرید ہے۔ سند یافتہ شاعر ہے۔ فریدی سُرمدہ و سیندے ہن۔

۳۹۔ منظور (۱۹۰۶ء-۱۹۸۶ء):

منظور دا اصل ناں مولوی خدا بخش ہے اے منظور شاعری وچ تخلص استعمال کریندے ہن۔ منظور دی پیدائش ۱۹۰۶ء وچ شاہ جمال وچ تھی۔ منظور ہک عالم
دین ہے اے کاتب وی ہے۔ منظور دی "سسی" بہوں شاندار ہے۔ منظور دی شاعری ڈوہڑے اے بندے مشتمل ہے۔

۴۰۔ واصل (۱۹۰۶ء-۱۹۷۶ء):

واصل دا اصل ناں منشی مولوی کریم بخش ہے اے شاعری وچ تخلص واصل استعمال کریندے ہن۔ واصل مظفر گڑھ دا واسی ہے۔ منشی مولوی کریم بخش دی
پیدائش ۱۹۰۶ء اے وفات ۱۹۷۶ء وچ تھی۔ واصل "قصہ ہیر رانجھا" لکھی۔

کتاباں:

- ۱۔ قصہ ہیر رانجھا (نظم و نثر)، ۳۲ صفحے، ناشر قریشی بک ڈپو ملتان
- ۲۔ روشن ضمیر (نانک، قصہ)، نظم و نثر، ۳۲ صفحے، ناشر ڈیسٹ بک ڈپو، ملتان عزیز پرنٹنگ پریس ملتان۔
- ۳۔ ہیر رانجھا (نظم و نثر)، ۲۸ صفحے، ناشر اخلاق بک ڈپو ملتان، اخلاق پرنٹنگ پریس ملتان۔
- ۴۔ روشن ضمیر (نانک)، ۳۲ صفحے، ناشر، قریشی فاروقی بک ڈپو، ملتان

۳۱۔ خلیق (۱۹۱۲ء-۱۹۸۲ء):

خلیق دا اصل ناں بہاول بخش ہی اتے خلیق شاعری وچ تخلص استعمال کریندے ہن۔ مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں بہاول بخش داوی آندے۔ بہاول بخش مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے رنگ پور وچ ۱۹۱۲ء کوں پیدا تھئے۔ بہاول بخش نظم دی شکل وچ شاعری کیتی۔ انہاں دی شاعری مقامی زبانیں وچ موجود ہے۔ انہاں دے شعری موضوعات و سببی ہن جنہاں وچ و سببی معاشرت، تہذیب و ثقافت دا بیانیہ ملدے۔

کتاباں:

- ۱۔ چچلانڈے پھٹ، نظم، ۱۶ صفحے، ناشر سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور، ہمدرد پرنٹنگ پریس ملتان
- ۲۔ تصویر ملتان، نظم، ۸۰ صفحے، ۱۹۳۷ء، ناشر عباسیہ اکیڈمی، بغداد الحدید بہاولپور
- ۳۔ گلدستہ سرائیکی (نظم)، انعام یافتہ سرائیکی نظماں دا مجموعہ

بہاول بخش دیاں کچھ نظماں دے ناں اے ہن۔

- ۱۔ ایہہ او بہار کائینی
- ۲۔ سنجر پور دامیلہ
- ۳۔ جشن روہی
- ۴۔ زیادہ غلہ اگاؤ

۳۲۔ آزاد (۱۹۱۶ء-۱۹۸۵ء):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں آزاد داوی آندے۔ آزاد دا اصل ناں حکیم چراغ علی ہی اتے آزاد تخلص استعمال کریندے ہن۔ آزاد مظفر گڑھ دے نواحی علاقے محمود کوٹ وچ پیدا تھئے۔ آپ دی پیدائش ۱۹۱۶ء وچ اتے وفات ۱۹۸۵ء وچ تھئی۔ حکیم چراغ علی دی شاعری و سببی دی بھرپور عکاسی کریندی ہے۔

۳۳۔ مزمل (۱۹۳۶ء-۱۹۶۳ء):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں مزمل داوی ہے۔ مزمل دا اصل ناں شہزادہ مزمل حسین ہے اتے مزمل شاعری وچ تخلص استعمال کریندے ہن۔ شہزادہ مزمل حسین ۱۹۳۶ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے رنگ پور وچ پیدا تھئے۔ رنگ پور دے ایں واسی مسدس دی شکل وچ شاعری کیتی۔

۳۴۔ انور (۱۹۳۸ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں انور داوی آندے۔ انور دا اصل ناں محمد انور بھٹی ہے۔ اتے شاعری وچ انور تخلص استعمال کریندے ہن۔ انور ۱۹۳۸ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواحی محلے شیخوپورہ وچ پیدا تھئے۔ غزل دی صورت وچ شاعری کیتی۔ ایں توں علاوہ ڈوہڑے اتے ماسیے وی لکھے۔ انہاں دی شاعری و سببی دی بھرپور عکاسی کریندی ہے۔ انہاں دے شعری موضوعات و سببی ہن جنہاں وچ و سببی معاشرت، تہذیب و ثقافت دا بیانیہ ملدے۔ محمد انور بھٹی ہاکی دا ہک بہترین کھلاڑی اتے مصوری ہے۔

۳۵۔ گفتار (۱۹۳۸ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں گفتار داوی آندے۔ گفتار دا اصل ناں غلام حسین ہے اتے شاعری وچ گفتار تخلص استعمال کریندے ہن۔ گفتار دائرہ دین پناہ وچ ۱۹۳۸ء کوں پیدا تھئے۔ ایں شاعر دا اردو وچ وی ہک دیوان چھپ چکے۔ ایں توں علاوہ سرائیکی دے وی عظیم شاعر ہن۔ نظم انہاں دی شعری صنف ہے جیندے وچ انہاں مختلف عنوانات دے ذریعے کچھ نظماں لکھیاں ہن۔ جنہاں وچوں کچھ دے ناں اے ہن۔

- ۱۔ پیار دانا نواں اُچا کر گئی
- ۲۔ اکھیں

گفتار دی شاعری وچ حسن و عشق اتے حسن پرستی دا پہلو نظر آندے۔

۳۶۔ مظلوم (۱۹۳۹ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں مظلوم داوی آندے۔ مظلوم دا اصل ناں محمد حسین ہے اتے تخلص مظلوم استعمال کریندے ہن۔ ۱۹۴۹ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے بھٹ پور وچ فتح محمد جٹ موہانہ دے گھر پیدا تھئے۔ ہائی سکول توں میٹرک کیتی اتے میٹرک توں بعد ٹیوب ویل آپریٹر لگے۔ مظلوم سرانجی دا ہک عظیم شاعر ہے۔ انہاں سرانجی دیوان کون ترتیب ڈتا جیندے وچ ۶۰ غزلاں، ۳۰ نظماں، ۲۰۰ ڈوہڑے تے ۵۰ قطعے شامل ہن۔

۳۷۔ کملا (۱۹۵۱ء پیدا نش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں کملا داوی آندے۔ کملا دا اصل ناں نوازش علی ہے اتے تخلص کملا استعمال کریندے۔ نوازش علی مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے بصیرہ داواسی ہے۔ انہاں دا پیشہ مزدوری ہے۔ جوانی وچ عشق داروگ لگ گیا تے شاعری شروع کر ڈتی۔ شاعری ڈوہڑے دی صورت وچ کیتی۔ نوازش علی دی شاعری وچ وسیب دی بھرپور عکاسی کیتی گئی ہے۔

۳۸۔ خورشید (۱۹۵۲ء پیدا نش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں خورشید داوی آندے۔ خورشید دا اصل ناں شیخ محمد مرتضیٰ خورشید ہے اتے شاعری وچ خورشید تخلص استعمال کریندن۔ خورشید مظفر گڑھ دے ہک محلے شیخوپورہ وچ ۱۹۵۲ء کوں پیدا تھئے۔ آپ دے والد شیخ سعید احمد ایڈوکیٹ ہن۔ خورشید میٹرک توں بعد ٹیلنٹ سکالرشپ حاصل کیتا۔ خورشید دے والد شاعر ہن۔ خورشید کوں شاعری داشوق آپنے والد کنوں تھیا۔ رباعی کوں آپنے کلام دا حصہ بنائے۔ ایہ کلام ماہنامہ "سرانجی ادب" ملتان وچ چھپدا رہندے۔

۳۹۔ ناطق (۱۹۵۲ء):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں ناطق داوی ہے۔ ناطق دا اصل ناں نیک محمد ہے اتے ناطق تخلص استعمال کریندے۔ نیک محمد سناواں تحصیل کوٹ ادو وچ ۱۹۵۲ء کوں ملک نظام الدین ڈوگر دے گھر پیدا تھئے۔ ناطق ہک شاعر ہے۔ شاعری توں علاوہ موسیقی داوی شوق رکھدے۔ نظم دا شاعر ہے۔ ایں توں علاوہ غزلاں اتے قطعے وی لکھن۔

نمونہ کلام:

پردیسی دی یاد (نظم)

پردیسی دلبر اوے نت یاد تیزی راہندی
تیزی خیاں اندر دل میڈی مونجھی ماندی
دل گھن کے درد ڈتو تھیسوں وطن روانہ
عشق ستا تیزی لے لوکی سڈن دیوانہ

(۱۷)

۵۰۔ ناصر (۱۹۵۳ء):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں ناصر داوی ہے۔ ناصر دا اصل ناں محمد سلطان ہے اتے ناصر تخلص استعمال کریندن۔ ناصر مظفر گڑھ وچ ۱۹۵۳ء وچ محمد رفیق قریشی (مرحوم) دے گھر پیدا تھیا۔ ناصر دے والد دا انتقال تھیا اوں توں بعد انہاں دی ذال اتے بال وی اللہ کوں پیارے تھی گئے۔ ایں ڈکھ تے ناصر کوں شاعر بنا ڈتا۔ ناصر غزلاں، نظماں اتے گیتاں دے مجموعے یادگار چھوڑن۔

غزل

دل وے دیڑے چان بن کے کر گیا کوئی رُشنائیاں
فیر کدی اوہ نظر نہ آئیاں لتھاں وانگ شدائیاں
یاد کراں اس ویلے نوں تے بجر خون دے روواں
جس ویلے اس جھلے دل نے اکھاں اس نال لائیاں
بُھل بھلیکے جے کدی اوہ آوے اکھیاں اگے

اتھر و میری اکھ دے ناصر اونوں دین ودھائیاں

(۱۸)

۵۱۔ ساجد (۱۹۵۳ء):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نال ساجد داوی ہے۔ ساجد دا اصل نال نذر حسین ہے۔ ساجد ۱۹۵۳ء وچ خان گڑھ وچ ملک اللہ وسایا جو نیہ دے گھر پیدا تھے۔ ساجد سرانیکی شاعر ہے۔ اہندی شاعری وچ سوز و گداز اتے غم زمانہ ڈوبائیں پہلو نظر آندے۔ ساجد غزل دا شاعر ہے۔

۵۲۔ ریاض (۱۹۵۵ء):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نال ریاض داوی ہے۔ ریاض دا اصل نال رائے ریاض حسین ہے اتے ریاض تخلص استعمال کریندے۔ ریاض ۱۹۵۵ء وچ تھانہ قریشی وچ رائے اللہ بخش دے گھر پیدا تھے۔ میٹرک، ایف اے کرن توں بعد واپڈ ایونیو آفس مظفر گڑھ وچ ملازمت اختیار کر گھدی۔ طالب علمی دے دور وچ مشاعرے سنن نال شاعری دا شوق پیدا تھی گیا۔ آپ نے ڈوہڑے، غزلاں، رباعیاں اتے کافیاں کوں ترتیب ڈتا۔
نمونہ کلام:

کافی:

رہے نت تاگ دلبر دی
دنہ بھاندی کوئی شے گھر دی
وسن اکھیاں بدل وانگوں
آئی چہرے اُتے زردی
لٹایا سکھ جیندی خاطر
ڈکھائی اوں ہے بے دردی

(۱۹)

۵۳۔ جوہر (۱۹۵۸ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نال جوہر داوی ہے۔ جوہر دا اصل نال کریم بخش لوراندہ ہے اتے جوہر تخلص استعمال کریندے۔ مظفر گڑھ دے علاقے دین پور وچ جوہر دی پیدائش ۱۹۵۸ء وچ تھئی۔ سکول دے دور وچ ہی شاعری دا شوق تھی گیا۔ جوہر غزل دا شاعر ہے۔
کتاب داناں:

۱۔ لعل بادشاہ منظوم ناولک (نظم و نثر)، ۳۲ صفحے، ناشر قریشی بک ڈپو ملتان، عزیز پریس ملتان

۵۴۔ توقیر (۱۹۵۹ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نال توقیر داوی ہے۔ توقیر دا اصل نال توقیر عباس ہے۔ توقیر ۱۹۵۹ء وچ فضل حسین ڈونہ دے گھر پیدا تھے۔ توقیر غزل دا شاعر ہے۔ انہاں دا کلام مختلف اخباراں اتے رسالیاں وچ شائع تھیندے۔ توقیر دی شاعری وچ ہجر و فراق دا پہلو نظر آندے۔

۵۵۔ عاشق (۱۹۶۰ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نال عاشق داوی ہے۔ عاشق دا اصل نال عاشق حسین ہے اتے شاعری وچ عاشق تخلص ورتیندے۔ عاشق حسین مظفر گڑھ دے ہک نوجوان علاقے بصیرہ دے رہن آئے ہن۔ آپ ملک رحیم بخش دے گھر ۱۹۶۰ء کول پیدا تھے۔ عاشق حسین سرانیکی دے شاعر اتے نثر نگار ہن کلام پڑا اثر ہے۔
نمونہ نثر:

ہک وستی وچ سارا ڈوریں داخاندا نہ رہندا ہئی۔ ہک ڈینہہ ہک ڈورہ رات کوں کھوہ پیا وہیندا ہئی۔ کیا پئے ڈیہدے کہ ہک سپاہی آگئے۔ سپاہی آندیں اوں کولوں وستی داراہ پچھدے۔ اوں ڈورے آکھیا جناب میڈا جیڑھا جوڑہ ڈانداں داہے انہاں وچوں میکوں ہک پپو ڈتا ہئی تے ڈو جھامیڈی گھر آلی کوں پیکے ڈاج وچ ڈتا ہا۔ ایہ چوری دے ہرگز کا کئی۔ (۲۰)

۵۶۔ یونس: (۱۹۶۱ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں یونس داوی ہے۔ یونس دا اصل ناں محمد یونس اقبال ہے اتے یونس تخلص استعمال کریندے۔ یونس مظفر گڑھ دے علاقے علی پور وچ محمد امین قریشی دے گھر ۱۹۶۱ء وچ پیدا تھیا۔ سرانگی وچ نثر لکھدن۔ اسلوب سدھاسادہ اتے انداز بیان اے۔ ۵۷۔ پرویز (۱۹۶۱ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں پرویز داوی ہے۔ پرویز دا اصل ناں سجاد حیدر ہے اتے پرویز تخلص استعمال کریندن۔ سجاد حیدر پرویز سرانگی دے شاعر اتے نثر نگار ہن۔ سجاد حیدر ڈوہڑے اتے غزل دے شاعر ہن۔ نمونہ کلام (ڈوہڑہ):

اج یار یارے چھوڑ کے میکوں بروچ سٹ گئے کلا
آباد رہن شالاتے ونے جھوکاں راضی رہنے اللہ
میں غریب کوں چا سمجھو نیں کوجھا کلا اللہ
جڈاں دھن پرویز دے کول ہئی کیتا یار اغیاریں رلا

(۲۱)

سجاد حیدر پرویز دی شعری وچ سوز و گداز دا پہلو صاف نظر دے۔ ایس توں علاوہ ہجر و فراق دی انہاں دی شاعری دا ہک نمایاں پہلو ہے۔

۵۸۔ اشک (۱۹۶۲ء پیدائش):

اشک وی مظفر گڑھ دی شعری روایت دا ہک حصہ ہے۔ اشک دا اصل ناں قاضی عطاء اللہ ہے اتے تخلص اشک استعمال کریندن۔ اشک ۱۹۶۲ء وچ وستی سنانواں وچ قاضی غلام رسول دے گھر پیدا تھیا۔ بی۔ ایس۔ سی اتے بی ایڈ کرن توں بعد گورنمنٹ ہائی سکول وچ ایس ایس ٹی سائنس ٹیچر ہن۔ ایندے نال نال شاعری دا وی شوق رکھدن۔ نظم، ڈوہڑہ اتے قطعہ دے ذریعے انہاں آپنی شاعری کہتی اتے اپنے جذبات تے احساسات دا ذکر کیتا۔

۵۹۔ ناصر (۱۹۶۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں ناصر داوی آندے۔ ناصر دا اصل ناں شعور احمد ہے اتے تخلص ناصر رکھیندے ہن۔ ناصر ۱۹۶۳ء وچ مظفر گڑھ دے علاقے خان گڑھ وچ پیدا تھئے۔ میٹرک، ایف اے کرن توں بعد اچ کل محکمہ مال وچ پٹواری دے فرائض سرانجام ڈیندے پئے ہن۔ غزل اتے ڈوہڑے دا شاعر ہے۔ انہاں دی شاعری وچ وسب دی بھرپور عکاسی نظر آندی ہے۔

۶۰۔ طلعت (۱۹۶۴ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں طلعت داوی ہے۔ طلعت دا اصل ناں مظہر علی گورنمانی ہے اتے تخلص طلعت ورتیندن۔ مظہر علی گورنمانی ۱۹۶۴ء وچ کوٹ ادو وچ میر فتح محمد خان گورنمانی دے گھر پیدا تھئے مظہر علی کوں شاعری دا شوق بچپن توں ہا۔ میٹرک توں بعد اردو اتے پنجابی وچ شاعری شروع کر ڈتی۔

۱۹۸۵ء وچ جر نلزم وچ ماسٹر دی ڈگری کیتے روس چلے گئے۔ اچ کل اتھائیں ہن۔ فرنیچ زبان سکھ کے رشین وچ شاعری وی کریندن۔ سرانگی وچ نظم کوں

آپنے کلام دا ذریعہ بنائے۔

۶۱۔ منور (۱۹۶۵ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں منور داوی ہے۔ منور دا اصل ناں منور حسین ہے اتے منور تخلص استعمال کریندن۔ جتوئی وچ منور ۱۹۶۵ء وچ کرم حسین خاں جتوئی دے گھر جے۔ شاعری دا شوق ہک دوست دی صحبت وچ رہ کے تھیا۔ اصلاح تحسین سبائے والوی توں گھدی۔ منور غزل دا شاعر ہے اتے ایندیاں غزلاں وچ سوز و گداز دا پہلو نظر آندے۔

۶۲۔ ندیم (۱۹۶۷ء پیدائش):

ندیم دا اصل نام ندیم اقبال ہے اتے شاعری وچ ندیم تخلص استعمال کریندن۔ ندیم ۱۹۶۷ء وچ ظفر اقبال قریشی دے گھر مظفر گڑھ وچ پیدا تھئے۔ ایف۔ ایس۔ سی کران دے بعد شاعری شروع کر ڈتی۔ پنجابی شعری مجموعہ "ڈنگیاں لکیراں" ترتیب ڈے چکین۔ غزل دے شاعر ہن اتے انہاں دی شاعری وچ سوز و گداز تے ہجر و فراق دے پہلو نظر آندن۔

۶۳۔ فخر (۱۹۶۸ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نام فخر داوی ہے۔ فخر دا اصل نام الہی بخش ہے۔ شاعری وچ فخر تخلص استعمال کریندن۔ فخر ۱۹۶۸ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے بصیرہ وچ پیدا تھئے۔ ول وچ مزدوری کریندن اتے سرانجی ڈوہڑیاں تے مشتمل ڈو مجموعے وی ترتیب ڈے چکین جنہاں دے نام "کالا سجھ" اتے "جنازے" ہن۔

فخر دی شاعری معاشرے دی عکاسی کریندی ہے۔ زندگی دے اتار چڑھاؤ، محرومیاں، مایوسی، ہجرتے کالی رات دا اندھا سفر ایندے فن دے حوالے ہے۔
نمونہ کلام (ڈوہڑہ):

بے عذرانہ رس چن ماہی ڈس جرم تے پار سزا ڈے
توں خود مختار این کیا اکھاں تن آرے وچ چروا ڈے
میں دھاڑنہ کڈھیاں کہیں ویلے توں ظلم دے بدل وسا ڈے
قربانی فخر توں کیا گھنسیں میڈا خون جگر دالا ڈے

(۲۲)

۶۴۔ زوار (۱۹۶۸ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت دا ہک وڈا نام زوار داوی ہے۔ زوار دا اصل نام زوار حسین ہے اتے شاعری وچ زوار تخلص استعمال کریندن۔ زوار حسین ۱۹۶۸ء وچ ملک اللہ ڈوایا دے گھر خان گھر وچ پیدا تھئے۔ تعلیم مڈل تئیں حاصل کیتی۔ ہک شعری مجموعہ ترتیب ڈتا جنہاں دے وچ غزلاں، ہندتے قلمے شامل ہن۔
نمونہ کلام (قطعہ):

زمانے دے کوڑے دلا سے نظر دن
خلوص اچ مذاقاں تے ہاسے نظر دن
میں صحرا دی خشکی دا کیا ذکر چھیڑاں
میکوں تاں سمندر پیاسے نظر دن

(۲۳)

۶۵۔ غفران یاسر (۱۹۶۹ء پیدائش):

غفران یاسر دا اصل نام مجاہد حسین ہے اتے قلمی نام غفران یاسر ہے۔ آپ دے والد دانا عطا حسین ہے۔ آپ ذات دے جسکائی بلوچ ہن۔ آپ ۱۹۶۹ء وچ مظفر گڑھ دی علاقے سیت پور وچ پیدا تھئے۔ آپ نے شاعری دا آغاز ۱۹۸۵ء وچ کیتا۔ سرانجی، اردو اتے ہریانوی زبان وچ شاعری کیتی۔ شاعری اتے نثر ڈوہاں وچ آپنی علمی ادبی خدمات سرانجام ڈتیاں ہن۔ آپ دی شاعری وچ مدحت اہل بیت اتے معاشرہ تے عاشقی دے پہلو نظر آندن۔

۶۶۔ ناظر جسکائی (۱۹۷۰ء پیدائش):

ناظر جسکائی دا اصل نام پیریں ڈنہ ہی اتے قلمی نام ناظر جسکائی ہے۔ آپ ۱۹۷۰ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے خاں واہ وچ محمد بخش جسکائی دے گھر پیدا تھئے۔ آپ سرانجی زبان دے ہک عظیم شاعر ہن۔ ڈوہڑے کوں آپنے کلام دما موضوع بنائے۔
نمونہ کلام (ڈوہڑہ):

جڈاں توں آویں میکوں ملن کیتے میڈی جھوک پرانی پچھیں چا

ناں جھوک تیکوں و سروئے مظلوم مکانی پچھیں چا
جیند امال مویشی گھر دانے گئے لوڑھی پانی پچھیں چا
کہیں مست مانگ فقیر کنوں ناظر جکانی پچھیں چا

(۲۴)

۶۷۔ ملک نادر حسین (۱۹۷۱ء پیدائش):

ملک نادر حسین دا قلمی ناں عاجز جعفری ہے اتے اصل ناں ملک نادر حسین ہے۔ ملک نادر حسین ۱۹۷۱ء وچ مظفر گڑھ دے شہر سیت پور وچ ملک کریم بخش دے گھر پیدا تھئے۔ آپ سرانگنی اتے اردو زبان دے شاعر ہن۔ باقر حسین باقر آپ دے استاد ہن۔

۶۸۔ سید اشفاق حسین (۱۹۷۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں سید اشفاق حسین داوی ہے۔ سید اشفاق حسین دا قلمی ناں گگام ہے۔ آپ ۱۹۷۳ء وچ شہر سلطان وچ سید اختر حسین دے گھر پیدا تھئے۔ سرانگنی اتے اردو ڈوہاں زبانوں وچ شاعری کیتی۔ شاعری اتے نثر ڈوہاں وچ آپنی علمی، ادبی خدمات سرانجام دتیاں ہن۔ آپ دی شاعری وچ عشق حقیقی اتے عشق مجازی ڈوہاں پہلو نظر آمدن۔
کتاب داناں: پتھر دے بھل

نمونہ کلام:

کرنہ قول اقرار وے سانول
رہ ویسوں اروار وے سانول
تیڈی ضد بکی ضد اے
کرنہ توں تکرار وے سانول
ساڈی دلڑی ویکیں وات اے
تیڈے ہن مسکار وے سانول
اساں تیڈے نو کر بائے
توں ساڈا سردار وے سانول
تیڈے باجھوں کون ہے ساڈا
ظلم دی نہ ڈے مار وے سانول
دل گگام ککا کے رکھیں
پھر دن چور چودھار وے سانول

(۲۵)

۶۹۔ دلدار (۱۹۷۳ء پیدائش):

دلدار دا اصل ناں دلدار حسین دلدار ہے۔ آپ ۱۹۷۳ء وچ شہر سلطان وچ امام بخش دے گھر پیدا تھئے۔ پیشہ تجارت ہے۔ آپ سرانگنی زبان دے عظیم شاعر ہن۔ ڈوہڑے اتے قلمی کون آپنے کلام دا موضوع بنائے۔ آپ دی شاعری وچ محبوب تے معاشرے کون ہک ڈوہڑے نال جوڑ ڈتا گئے۔

۷۰۔ زائر (۱۹۷۴ء پیدائش):

زائر دا اصل ناں منیر حسین ہے اتے زائر شاعر وچ تخلص استعمال کریندن۔ آپ ۱۹۷۴ء وچ غلام حسین دے گھر جھنگی والد وچ پیدا تھئے۔ پنے دے لحاظ نال آپ استاد ہن۔ اردو تے سرانگنی ڈوہاں زبانوں وچ شاعری کریندن۔ مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ زائر داوی ہک اہم کردار ہے۔

۷۱۔ ساجد علی پور (۱۹۷۵ء پیدائش):

ساجد علی پوری اصل ناں محمد ساجد ہے اتے قلمی ناں ساجد علی پوری ہے۔ آپ ۱۹۷۵ء وچ گبر آرائیں وچ قاضی غلام حسین دے گھر پیدا تھئے۔ ساجد علی پوری اردو اتے سرائیکی زبان وچ شاعری کریندے ہن۔

کتاباں:

۱۔ الف توں پہلے

۲۔ وجود توئیں

ساجد علی پوری دی شاعری دا ہک نمونہ کلام ڈیکھو:

صرف ہک بول خیر خواہی دا

دل وی ڈے سگدے جیب ڈے سگدے

کھل سجائے بغیر چہرے تے

کون کہیں کون فریب ڈے سگدے

(۲۶)

۴۲۔ محسن جعفری (۱۹۷۶ء پیدائش):

محسن جعفری اصل ناں عابد حسین ہے اتے قلمی ناں محسن جعفری ہے۔ محسن جعفری ۱۹۷۶ء وچ خان گڑھ وچ رحمت حسین دے گھر پیدا تھئے۔ محسن جعفری اردو اتے سرائیکی وچ شاعری کریندے ہن۔ نظم کوں آپنے کلام دا موضوع بنائے انہاں دی شاعری مقامی زبانیں وچ موجود ہے۔ انہاں دے شعری موضوعات وسیبی ہن جنہاں وچ وسیبی معاشرت، تہذیب و ثقافت دا بانیہ ملدے۔ مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ محسن جعفری وی آپنا کردار ادا کیتے۔

۴۳۔ عبدالستار ساغر (۱۹۷۸ء پیدائش):

عبدالستار ساغر اصل ناں عبدالستار ہے اتے قلمی ناں ساغر ہے۔ عبدالستار ۱۹۷۸ء وچ خان گڑھ وچ غلام رسول دے گھر پیدا تھئے۔ سرائیکی زبان دے ایں شاعر ڈوہڑے کوں آپنے کلام دا موضوع بنائے۔ مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ عبدالستار ساغر وی آپنے علمی ادبی خدمات سرانجام ڈتن۔

۴۴۔ ظفر حسین ظفر (۱۹۸۰ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں ظفر حسین ظفر دا وی آندے۔ ظفر حسین ظفر اصل ناں ظفر حسین اتے قلمی ناں ظفر استعمال کریندن۔ ظفر حسین ظفر ۱۹۸۰ء وچ مظفر گڑھ دے علاقے قے کل کنول وچ دلاور حسین دے گھر پیدا تھئے۔ ظفر حسین سرائیکی زبان دا شاعر ہے۔

کتاباں:

۱۔ کلام ظفر

۲۔ عشق دے پندھ

۳۔ مدینے دیاں یاداں

۴۔ انوار دی بارش

نمونہ کلام:

قطعہ:

باطل کفر دے دعوے تھی گئیں

منکر بوے باوے تھی گئیں

سین دی ظفر جو آمد تھی اے

سکین ون وی ساوی تھی گئیں

(۲۷)

۴۵۔ اصغر گورمانی (۱۹۷۶ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں اصغر گورمانی داوی آندے۔ اصغر گورمانی مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے کرم داد قریبی وچ ۱۹۷۶ء کول خدا بخش دے گھر پیدا تھئے۔ اصغر گورمانی سرانگیک دا شاعر ہے۔ انہاں دی شاعری مقامی زبانیں وچ موجود ہے۔ انہاں دے شعری موضوعات و سببی ہن جنہاں وچ و سببی معاشرت، تہذیب و ثقافت دا بیان ملدے۔ انہاں دی شاعری و سبب دی بھرپور عکاسی کریندی ہے۔ مظفر گڑھ دے ایس شاعر دی شاعری متعدد اصناف ادب وچ ملدی ہے۔

کتاب دا ناں:

سپ (شعری مجموعہ) ۲۰۱۲ء وچ شائع تھیا۔

نمونہ کلام:

سینگلی مال کول چوکھی دیراے
ڈس ماہیوال کول چوکھی دیراے
میں تاں شرم توں لالو لال ہاں
لالن لال کول چوکھی دیراے
جان محرم مونجھا کر گئے عید شوال کول چوکھی دیراے
جیرھی گالھ دا وعدہ کیتی ہن اوں گالھ کول چوکھی دیراے
تیڈا سپ کڈاں وچ ملیسی میڈی شال کول چوکھی دیراے
اگلے سال ولا وچ ملسوں اگلے سال کول چوکھی دیراے
قہر دی کالی رات ہے اصغر ڈیکھ بلال کول چوکھی دیراے
(۲۸)

۷۶۔ شبیر شرر (۱۹۷۸ء پیدا ائس):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں شبیر شرر داوی آندے۔ شبیر شرر ۱۹۷۸ء وچ کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ شبیر شرر پیشے دے لحاظ نال معلم ہن اتے سرانگیک دے بہوں وڈے شاعر ہن۔ غزل دے شاعر ہن

کتاباں:

۱۔ آس

۲۔ چھیکڑی سڈ

شبیر شرر دی شاعری و سبب دی بھرپور عکاسی کریندی ہے۔ انہاں دے شعری موضوعات و سببی ہن جنہاں وچ و سببی معاشرت، تہذیب و ثقافت دا بیان ملدے۔ شبیر شرر دی شاعری وچ آپنی ذات دا غم بہوں گھٹ نظر آندے جبکہ و سبب و اسیاں دے غم دی بھرپور عکاسی کریندن۔

۷۷۔ افضل چوہان (۱۹۶۰ء پیدا ائس):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں افضل چوہان داوی آندے۔ افضل چوہان دا اصل ناں محمد افضل ہے اتے شاعری وچ افضل چوہان تخلص استعمال کریندن۔ افضل چوہان ۱۹۶۰ء وچ مظفر گڑھ وچ پیدا تھئے۔ افضل چوہان سرانگیک زبان دے شاعر ہن۔

کتاب دا ناں:

بجھ داسیک (شعری مجموعہ)

۷۸۔ ساجد بخاری (۱۹۶۵ء پیدا ائس):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں ساجد بخاری داوی آندے۔ ساجد بخاری دا اصل ناں مشتاق احمد شاہ ہے اتے قلمی ناں ساجد بخاری ہے۔ ساجد بخاری ۱۹۶۵ء وچ تحصیل کوٹ ادو ضلع مظفر گڑھ وچ پیدا تھئے۔ آپ سرانگیک غزل دے شاعر ہن۔

کتاب دا ناں: چھاں (شعری مجموعہ)

۷۹۔ غلام فرید کہتر (۱۹۶۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں غلام فرید کہتر داوی آندے۔ غلام فرید کہتر دا اصل ناں غلام فرید اے اتے کہتر تخلص استعمال کریں۔ غلام فرید ۱۹۶۳ء کوں کوٹ ادو ضلع مظفر گڑھ وچ پیدا تھئے۔ سرانگی دے شاعر ہن۔
کتاب داناں: صنم پتھر دے (شعری مجموعہ)
نمونہ کلام:

بھوگ ہن دل پیار کھپیا
ڈے گئے چن دلدار کھپیا
میڈے کیتے ہو حال اے
آرتے بھانویں پار کھپیا
تیڈی یاد اج اکھیں روندین
روز داہے ڈسکار کھپیا
دم دم لب تے ماہی ماہی
منی منی میں ہار کھپیا
میکوں ڈسدے عید توں پہلے
کہتر ڈیسی مار کھپیا

(۲۹)

۸۰۔ شوکت عاجز (۱۹۷۲ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں شوکت عاجز داوی آندے۔ شوکت عاجز دا اصل ناں شوکت علی ہے اتے قلمی ناں شوکت عاجز ہے۔ شوکت عاجز ۱۹۷۲ء وچ مظفر گڑھ دے نواحی علاقے کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ آپ اردو اتے سرانگی زبان دے شاعر ہن۔ شوکت عاجز غزل دے شاعر ہن۔

۸۱۔ مشتاق سبقت (۱۹۶۲ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں مشتاق سبقت داوی ہے۔ مشتاق سبقت ۱۹۶۲ء وچ مظفر گڑھ دے نواحی علاقے مظفر آباد وچ پیدا تھئے۔ مشتاق سبقت دا تعلق چانڈیہ بلوچ خاندان نال ہے۔ ۱۹۷۸ء وچ شاعری دا آغاز کیتا۔ مشتاق سبقت سرانگی دا شاعر ہے۔

کتاب داناں:

۱۔ کھیڈ قلندر دی (۱۹۹۳ء)

مشتاق سبقت دی شاعری وسیب دی بھرپور عکاسی کریںدی ہے۔

۸۲۔ مظہر قلندرائی (۱۹۶۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں مظہر قلندرائی داوی ہے۔ مظہر قلندرائی دا اصل ناں مظہر حسین ہے اتے شاعری وچ تخلص مظہر قلندرائی استعمال کریں۔ مظہر قلندرائی مظفر گڑھ دے نواحی علاقے بصیرہ وچ پیدا تھئے۔ مظہر قلندرائی تعلیم و تدریس دے شعبے وچ وی آپنی خدمات سرانجام ڈتن۔ مظہر قلندرائی سرانگی دے خوبصورت انداز بیان آلے شاعر ہن۔ مظہر قلندرائی سرانگی اتے اردو ڈوہاں زبانوں وچ شاعری کریں۔

کتاباں:

۱۔ "ریول" (سرانگی شعری مجموعہ)

۲۔ کابے وچ کونین (سرانگی شعری مجموعہ)

۳۔ لہو لہا دے (اردو شعری مجموعہ)

۴۔ پرندے ہجرت کر رہے ہیں (اردو شعری مجموعہ)

مظفر قلندرائی بہوں سارے ایوارڈوی حاصل کر چکیں جنہاں وچ خواجہ فرید ایوارڈ، مسعود کھدر پوش ایوارڈ، پی ٹی وی ایوارڈ وغیرہ۔

۸۳۔ ظریف احسن (۱۹۵۴ء پیداؤنٹ):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں ظریف احسن داوی آندے۔ ظریف احسن دا اصل ناں محمد ظریف خان اے اتے تخلص ظریف احسن استعمال

کریندن۔ ظریف احسن ۱۹۵۴ء وچ مظفر گڑھ وچ محمد حنیف خان دے گھر جے۔ ظریف احسن اردو دے شاعر بن۔ انہاں دا ہک اردو شعری مجموعہ "موسم موسم ملتے تھے" ہے ایندرا سرائیکی وچ منظوم ترجمہ شاعر سیں ظہور احمد فاتح کیتے۔

۸۴۔ عباس صادر (۱۹۶۵ء پیداؤنٹ):

عباس صادر دا اصل ناں غلام عباس ہے اتے تخلص صادر استعمال کریندن۔ عباس صادر ۱۹۶۵ء وچ مظفر گڑھ دے علاقے چوک قریشی وچ جے۔ عباس صادر

سرائیکی شعری دے نال نال نثر وی لکھن۔ عباس صادر شعری دا آغاز ۲۰۰۰ء وچ کیتا۔

نمونہ کلام:

مونجھ من دی ہمیش بیستی وچ

تیڈی اکھ داخار منگدی ہے

روح دی روہی اول دی تسی ہے

ٹوہے نیماں دے تار منگدی ہے

جیت منگدی ہے نت انا میڈی

انکساری ہے یار منگدی ہے

پر تنخیل دے کر عطا مولا!

سوچ میڈی اڈار منگدی ہے

طور سوچاں دے کر صوا صادر

دید میڈی دیدار منگدی ہے

(۳۰)

۸۵۔ شاہدہ وفا علوی (۱۹۷۴ء پیداؤنٹ):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں شاہدہ وفا علوی داوی آندے۔ شاہدہ وفا علوی دا اصل ناں شاہدہ بی بی ہے اتے تخلص شاہدہ وفا علوی استعمال کریندن۔

شاہدہ وفا علوی ۱۹۷۴ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے موضع بھٹہ پور وچ پیداؤنٹھی۔ شاہدہ وفا علوی میٹرک تیں تعلیم حاصل کیتی۔ اج کل انہاں دا پیشہ سوشل ورکر ہے۔ شاہدہ وفا علوی مظفر گڑھ دی ماہ ناز شاعرہ ہے۔ شاہدہ وفا علوی تمام اصناف ادب وچ شعری کریندی ہے۔ شاہدہ وفا علوی دا انداز بیان اتے لفظاں دی خوبصورت اوندے ماہ ناز تھیون دا ثبوت ڈیندی ہے۔ شاہدہ وفا علوی دی شاعری دا زیادہ تر موضوع جمالیات ہے۔ شاہدہ بی بی ہک فطری شاعرہ ہے۔

۸۶۔ مختیار مخلص (۱۹۶۵ء پیداؤنٹ):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں مختیار مخلص داوی آندے۔ مختیار مخلص دا اصل ناں مختیار حسین ہے اتے مختیار مخلص استعمال کریندن۔

مختیار مخلص ۱۹۶۵ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے نواحی علاقے کوٹ او وچ پیداؤنٹھے۔ مختیار مخلص سرائیکی دا عظیم شاعر ہے۔ مختیار مخلص دی شاعری وچ امن اتے اخلاقیات دا درس ملدے۔ مختیار مخلص دی شاعری وچ محبت اتے انسان دوستی داوی حوالہ ملدے۔

نمونہ کلام:

وقت کھنانہ سوچ بیتیادی

دنیا تاں ہے جھوک فتادی

ماء ہے جنت پیو دروازہ
پچی الفت بھین بھرا دی
جیڑھا بے دی خیر مناوے
کائیگی اوکوں لوڑ عادی
ہے قطر دا خاص حوالہ
ٹری جیکر گالھ وفادی
جیڑھا مخلص غیرت ضد ہے
گالھ کر لسی شرم حیادی

(۳۱)

۸۷۔ فیض بلوچ (۱۹۴۴ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناض فیض بلوچ داوی ہے۔ فیض بلوچ دا اصل نام فیض بخش ہے اتے شاعری وچ فیض بلوچ تخلص استعمال کریدن۔
فیض بلوچ ۱۹۴۴ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے نواحی علاقے کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ فیض بلوچ تمام اصناف ادب وچ شاعری کیتی ہے۔ مگر انہاں دی شرت دی وجہ انہاں دی
پابند نظم ہے۔ فیض بلوچ مظفر گڑھ دے شعری ادب وچ ہوں اضافہ کیتے۔ فیض بلوچ سرانگی دے مہاندرے اتے مہان شاعر ہن۔
کتاباں:

- ۱۔ زلفیں دی قید (شعری مجموعہ)
- ۲۔ ڈوہڑہ جات (شعری مجموعہ)
- ۳۔ غم دیاں غاشاں (شعری مجموعہ)
- ۴۔ تھل دی تس (شعری مجموعہ)

انہاں کتاباں توں علاوہ سرانگی "سرانگی اچ غزل گوئی دی ترجمی جلد" وی چھپتے سائے آگئی ہے۔

نمونہ کلام:

میکوں دردیں توں نہ ہرگز چھوٹ ڈے
میں تاں آہداں دل کوں ول نئی چوٹ ڈے
تیڈے ہتھ قسمت ایندی دا فیصلہ
آس دی بنری کوں چنگا گھوٹ ڈے
اچ تلک پائی تے ہتھر کیں ترائے
کیس جھوٹا کر یہ کہیں کوں نوٹ ڈے
میں تاں میں کوں مار کے بیٹھا ہاں سئیں
توں وی کڈھ دل توں انادا کھوٹ ڈے
تارا کہیں کزور دا حق تار ڈے
فیض باطل کوں نہ کوئی اوٹ ڈے

(۳۲)

۸۸۔ نور محمد پیٹھیڑو (۱۹۴۵ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناول نور محمد پنڈھیڑ و داوی آندے۔ نور محمد پنڈھیڑ و ضلع مظفر گڑھ دے نواحی علاقے شاہ جمال وچ ۱۹۳۵ء وچ پیدا تھئے۔ نور محمد پنڈھیڑ و اصل ناول حاجی نور محمد ہے اتے تخلص پنڈھیڑ و استعمال کریندے۔ نور محمد پنڈھیڑ و ڈل تیں تعلیم حاصل کیتی اتے آج کل دکانداری انہاں دا ذریعہ معاش ہے۔ نور محمد پنڈھیڑ و سرانیکی شاعری وی لکھدے۔
نمونہ کلام:

تیڈی جھوک تے اوں ساڈا دل آہدے
سبھے حال سناواں ساڈا دل آہدے
تیڈی ذات صفات دا ذکر کروں
تیڈے سہرے گاؤں ساڈا دل آہدے
تیڈی جھوک دے لوک ان واقف ہن
کہیں نال الاووں ساڈا دل آہدے
تیڈے نندر داویلا نہ ہووے
اساں تار و جاؤں ساڈا دل آہدے
ارمان پنڈھیڑ و مک و بسن
سر ویل ہکاؤں ساڈا دل آہدے

(۳۳)

۸۹۔ مظہر خان (۱۹۵۵ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناول مظہر خان داوی آندے۔ مظہر خان ۱۹۵۵ء وچ مظفر گڑھ وچ پیدا تھئے۔ مظہر خان سرانیکی زبان دا ہک بے نیاز اتے گوشہ نشین شاعر ہے۔
کتاباں (شعری مجموعے):

- ۱۔ پیار عبادت ہے
- ۲۔ ہک ہنجوں دے
- ۳۔ دل وچ وسدے
- ۴۔ نکھیرا نہ ہوندا

۹۰۔ اختر عادل (۱۹۷۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناول اختر عادل داوی آندے۔ اختر عادل اصل ناول محمد اختر ہے جبکہ قلمی ناول استعمال کریندن۔ اختر عادل ۱۹۷۳ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے علاقے عالی ڈایا وچ پیدا تھئے۔ اختر عادل سرانیکی شاعر ہے۔ اختر عادل دی شاعری وچ ہجر فراق، درد، وچھوڑے دے موضوعات ملدن۔
نمونہ کلام:

سُتی قسمت جگان آگیا ہے
میکیوں تڑدے مناون آگیا ہے
اوندی منت او آیاتاں ہے جیوے
الا توڑے الاون آگیا ہے
اوندے آون تے میں قربان عادل
شکر ہے اوکوں آون آگیا ہے

(۳۴)

۹۱۔ انجم (۱۹۶۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں انجم داوی آندے۔ انجم دا اصل ناں مختیار احمد ہے اتے تخلص انجم استعمال کریندن۔ انجم ۱۹۶۳ء وچ محمد نواز بھٹہ دے گھر مظفر گڑھ دے علاقے مراد آباد وچ جنمے۔ انجم سرانجکی زبان دے مایہ ناز شاعر ہن۔ مختیار احمد انجم دی شاعری متعدد اصناف ادب وچ ملدی ہے۔ انجم دی شاعری غزل، ڈوہڑے اتے قطعے دی شکل وچ موجود ہے۔

۹۲۔ خرم (۱۹۶۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں خرم داوی آندے۔ خرم دا اصل ناں حق نواز ہے اتے شاعری وچ خرم تخلص استعمال کریندن۔ حق نواز ۱۹۶۳ء وچ مظفر گڑھ وچ اللہ بخش دے گھر پیدا تھئے۔ خرم پرائمری تئیں تعلیم حاصل کیتی۔ خرم کوں شاعری دا شوق بچپن توں ہی۔ سرانجکی دے نال نال اردو دے وی باکمال شاعر ہن۔ سرانجکی وچ انہاں دا کلام بہوں سوہنا ہے۔
نمونہ کلام:

ایویں دل دے وچ ڈکھ پلپاساں میں جانی
سدا محظ تھاڈوں کھلیساں میں جانی
ایہا عرض ہتھ جوڑا ابد ایہا ہاں
تیڈے گیت جگ کوں سنسیاں میں جانی
حسرت ایہا ہے جوانی ہنڈھاویں
کڈاہیں نہ تیکوں بھلیساں میں جانی
تھل دے جنگل وچ سڈاں تیس خود کوں
کڑھنگا بدن دا گھلیساں میں جانی
خرم آخری دم تائیں عشق دے وچ
سدا تیریاں تے بھلیساں میں جانی

(۳۵)

حق نواز دی شاعری وچ ہجر، فراق، درد، وچھوڑے اتے عشق و محبت دے موضوعات ملدن۔

۹۳۔ الفت (۱۹۸۰ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں الفت داوی آندے۔ الفت دا اصل ناں بشیر حسین جعفری ہے جبکہ قلمی ناں الفت استعمال کریندن۔ بشیر حسین الفت ۱۹۸۰ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواجی علاقے خان گڑھ وچ ملک اللہ ڈبوا یا دے گھر پیدا تھئے۔ زمینداری آپ دا پیشہ ہئی۔ الفت سرانجکی زبان وچ شاعری بہوں سوہنے انداز نال پیش کیتی ہے۔ غزل کوں آپنے کلام دا موضوع بنا ئے۔
نمونہ کلام:

سمجھ نہیں آندی سجن میڈے دیاں عجیب پل پل بھجارتاں ہن
میڈی محبت دی بار دیاں سائیں میڈے پیار کوں پارتاں ہن
او کھل کے بولے یا شوخ تھی کے مزاج او ندے تے منحصر ہے
جینویں جو معصوم اکھ رکھیندے اونویں سجن دیاں شرارتاں ہن
سجن کوں ملنے تاں ونج کے پیریں فقیریں دے درتے بال ڈیوے
جتھاں وی سمھداں میں خاب دے وچ ایہہ تھیندیاں الفت بشارتاں ہن

(۳۶)

۹۴۔ خوش بخت علی پوری (۱۹۸۱ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں خوش بخت علی پوری داوی آندے۔ خوش بخت دا اصل ناں محمد آصف ہے اتے قلمی ناں خوش بخت ہے۔ خوش بخت ۱۹۸۱ء وچ مظفر گڑھ دے نواحی علاقے علی پور وچ پیدا تھئے۔ خوش بخت اردو تے سرائیکی ڈوبائیں زباناں وچ شاعری کریندن نظم دے شاعر ہن۔

۹۵۔ خاطر مہدی (۱۹۸۲ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں خاطر مہدی داوی آندے۔ خاطر مہدی دا قلمی ناں آصفی ہے۔ خاطر مہدی ۱۹۸۲ء وچ مظفر گڑھ دے شہر جتوئی وچ خادم حسین خادم دے گھر پیدا تھئے۔ خاطر مہدی اردو اتے سرائیکی زبان وچ شاعری کریندے ہن۔ خاطر مہدی دی شاعری وچ عشق و محبت اتے تصوف دے پہلو سامنے آندن۔

۹۶۔ زمان کاوش (۱۹۸۳ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں زمان کاوش داوی آندے۔ زمان کاوش دا اصل ناں محمد زمان ہے اتے قلمی ناں کاوش ہے۔ زمان کاوش ۱۹۸۳ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے نواحی علاقے بصیرہ وچ پیدا تھئے۔ زمان کاوش درس و تدریس دے شعبے نال منسلک ہن۔ زمان کاوش سوہنے لب و لہجے وچ شاعری کریندن۔ زمان کاوش اردو دے نال نال سرائیکی دے وی عظیم شاعر ہن۔ سرائیکی وچ غزل کوں آپنے کلام دا موضوع بنائے۔
نمونہ کلام (غزل):

مست نظارے چپ ہن جالی توں الو اچا
بیٹ کنارے چپ داروزہ نیقی بیٹھن
سندھ دریادی شوخ جوانی توں الو اچا
ڈینہہ دازا تھڈے توں ٹر کے آگئے
دل کوں کھول کے رات دی رانی توں الو اچا
محنت کیوں نی کر سگدی مزدور دا فیہ
مل مالک دی تن آسانی توں الو اچا
اندر دی تس مکدی کیوں نہیں کاوش جیویں
چھیر گئی آنجھی یار کہانی توں الو اچا

(۳۷)

۹۷۔ منظور سیال (۱۹۸۴ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں منظور سیال داوی ہے۔ منظور سیال دا اصل ناں منظور حسین ہے اتے قلمی ناں منظور سیال ہے۔ منظور سیال ۱۹۸۴ء وچ مظفر گڑھ دے نواحی علاقے کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ منظور سیال سول انجینئر ہے اتے پیشہ تجارت ہے۔

کتاب داناں:

۱۔ مندری (شعری مجموعہ)

منظور سیال دی شاعری وچ عشق و محبت اتے ہجر و وصال دے موضوعات سامنے آندن۔ منظور سیال دی کتاب "مندری" وچ شاعری دے رنگ برنگے قوت تے ہیرے موتی پھلکے نظر آندن۔ آپ گزل کوں موضوع کلام بنائے۔

۹۸۔ عمران میر (۱۹۸۵ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نال عمران میر داوی آندے۔ عمران میر دا اصل نال محمد عمران ہے اتے میر تخلص استعمال کریندن۔ عمران میر ۱۹۸۵ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ عمران میر غازی یونیورسٹی وچ بطور پروفیسر آپنے خدمات سرانجام ڈیندے کھڑن۔ عمران میر شاعری دے نال نال نثر وچ وی باکمال حیثیت رکھیندن۔ عمران میر شاعر ہون دے نال نال ہک نقاد وی ہن۔ عمران میر دیاں تنقیدی کتاباں ایہ ہے۔

- ۱۔ پس غبار
- ۲۔ کت

انہاں توں علاوہ شاعری دیاں وی کتاباں موجود ہن۔ جینویں کہ "جیون کتھا" اتے حمدیہ شعری مجموعہ "اللہ سائیں" قابل ذکر ہن۔ ایہ ڈو کتاباں نظماں اتے غزلاں تے مشتمل ہن۔ عمران میر دی شاعری وچ علامیت داوی پہلو نظر آندے۔

نمونہ کلام:

جنگل شہینہ دے دس وچ ہوندے
شہینہ جو تھیا
گرتے وے یاندے وے مینہ جو تھیا
ڈینہہ جتلاوی ڈینہہ پیا کرے
ڈینہہ جو تھیا

(۳۸)

۹۹۔ شہزاد ملک (۱۹۸۵ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک نال شہزاد ملک داوی آندے۔ شہزاد ملک دا اصل نال شہزاد حسین ہے اتے قلمی نال شہزاد ملک ہے۔ شہزاد ملک ۱۹۸۵ء وچ مظفر گڑھ دے موضع نورن وچ پیدا تھئے۔ شہزاد ملک ایم اے اردو اتے ایم اے سرانجی دی ڈگری حاصل کرن دے بعد ایم فل سرانجی دی ڈگری وی حاصل کر گھدی ہے۔

شہزاد ملک اردو دے نال نال سرانجی زبان وچ وی شاعری کریندن۔ آپ دا کلام بہوں سوہنائے من بھادنا ہے۔ شہزاد ملک دی شاعری وچ وسیب دی عکاسی بھرپور نظر آندی ہے۔ انہاں دے شعری موضوعات وسیب ہن جنہاں وچ وسیب معاشرت، تہذیب و ثقافت دا بیانیہ ملدے۔

نمونہ کلام:

اساڈے یار خواہیں کوں جگارے مار ڈیندے ہن
خیالیں کوں وی سوچیں دے سہارے مار ڈیندے ہن
زمانے وچ ٹر بھرتے ایہو محسوس کیتا ہے
انہاں لوکیں کوں نفرت دے بلارے مار ڈیندن
کڈا ہن تال او میڈے باجھ کھاند اہانہ پیندا ہا
جیڑھا آہدے محبت دے ودھارے مار ڈیندے ہن
ایں کہانی دی خیر ہووے پئی زندگانی دی خیر ہووے پئی
اینویں آکھیا ہاڈھول ہک واری میڈے جانی دی خیر ہووے پئی

(۳۹)

۱۰۰۔ امداد اعوان (۱۹۸۶ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں امداد اعوان داوی آندے۔ امداد اعوان ۱۹۸۶ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے شہر علی پور وچ محمد صادق دے گھر پیدا تھئے۔ امداد اعوان پیشہ تدریس نال منسلک ہن۔ امداد اعوان اردو تے سرائیکی ڈوہاں زبانان وچ شاعری کریندن۔ امداد اعوان ادب وچ ساجد علی پوری دی شاگردی اختیار کیتی ہے۔

امداد اعوان دی شاعری متعدد اصناف ادب وچ ملدی ہے۔ زیادہ تر آپ قطعہ اتے غزل کوں آپنے کلام داموضوع بنائے۔ آپ دی شاعری وچ معاشرے تے محبوب داوی ذکر ملدے۔ این توں علاوہ اصلاحی رجحان وی بہوں زیادہ ہے۔

۱۰۱۔ فیاض دانش (۱۹۸۹ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں فیاض دانش داوی آندے۔ فیاض دانش دا اصل ناں فیاض احمد ہے اتے قلمی ناں دانش ہے۔ فیاض دانش ۱۹۸۹ء کوں ضلع مظفر گڑھ دے شہر رنگ پور وچ پیدا تھئے۔ فیاض دانش درس و تدریس دے شعبے نال منسلک ہن۔ فیاض دانش دی شاعری وچ ہجر و فراق، سوز و گداز دے موضوعات نظر آندے۔

نمونہ کلام:

کڈاں زمین تے ذلیل تھیون دے لائق ہاسے
اساں تاں تاریں دے نال چمکن دے لائق ہاسے
اساڈے اندر داسو جھلا جے سجاک تھیندا
اساں تاں کندھاں دے یار ڈیکھن دے لائق ہاسے
تیدے نکھیرے توں بعد دانش توں آپ ڈس ہاں
کہیں بہانے وی اساں جیون دے لائق ہاسے

(۴۰)

۱۰۲۔ سراج احمد معصوم (۱۹۹۰ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں سراج احمد معصوم داوی آندے۔ سراج احمد معصوم دا اصل ناں سراج احمد ہے اتے تخلص معصوم استعمال کریندن۔ سراج احمد ۱۹۹۰ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے شہر کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ سراج احمد پرائمری تئیں تعلیم حاصل کیتی ہے اتے پیشہ دے لحاظ نال کھیتی باڑی کریندن۔ سراج احمد کوں شاعری دا بہوں شوق ہے۔ سراج احمد دی شاعری وچ ہجر و فراق، سوز و گداز دا پہلو نظر آندے۔ سراج احمد ہک خوبصورت انداز بیان آلا شاعر ہے۔ سراج احمد ادبی صنف غزل کوں آپنے کلام داموضوع بنائے۔

نمونہ کلام:

آہک واری چین دریاتے
اینویں لُٹھ کھن دریاتے
ساکوں کبھل سمجھن والو
ساکوں ڈیکھوان دریاتے
ساڈیاں منجھیں مال مہاگاں
ساڈا تن من دھن دریاتے
جے تیں لوک شکاری نہ ہن
ساڈیاں موجاں ہن دریاتے
دل دیاں ہن معصوم دلیلاں
تھیسوں یار دفن دریاتے

(۴۱)

۱۰۳۔ سید علی عباس شاہ بخاری (۱۹۹۱ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں سید علی عباس شاہ بخاری داوی آندے۔ سید عباس علی شاہ بخاری ۱۹۹۱ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے بندے شاہ وچ سید اعجاز حسین شاہ دے گھر پیدا تھئے۔ سید علی عباس بخاری اردو دے نال نال سرانگنی زبان وچ وی شاعری کریندن۔ سید علی عباس دی شاعری غزل، قطعہ اتے نظم دی شکل وچ موجود ہے۔ سید علی عباس دی شاعری وچ عشق و محبت، حسن و عشق دے نال نال ہجر و فراق اتے سوز و گداز دے موضوعات وی ملدن۔ سید علی عباس شاہ بخاری افتخار ادبی فورم علی پور دے جنرل سیکرٹری ہن۔

۱۰۴۔ ساحر رنگ پوری (۱۹۸۵ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں ساحر رنگ پوری داوی آندے۔ ساحر رنگ پوری دا اصل ناں ڈاکٹر عبدالمالک سلطان ہے اتے قلمی ناں ساحر رنگ پور ہے۔ ساحر رنگ پوری ۱۹۸۵ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے شہر رنگ پور وچ حاجی احمد بخش دے گھر پیدا تھئے۔ ساحر رنگ پوری پرائمری مرید آباد سکول تون میٹرک ہائی سکول تون، ایف ایس سی، بی ایس سی اتے ایم ایس سی اتے ایم فل یونیورسٹی آف انجینئرنگ اینڈ ٹیکنالوجی تون مکمل کیتی۔ ساحر رنگ پوری دیاں ڈوکتا باں چھپ کے سامنے آچکیاں ہن۔

کتاباں:

- ۱۔ باغی تخت لاہور دے
- ۲۔ چوگ (شعری مجموعہ)

ساحر رنگ پوری ہک معروف سرانگنی شاعر، ادیب اتے ماہر تعلیم ہن۔ ساحر رنگ پوری نہ صرف آپنی شاعری وچ سرانگنی زبان دے حسن اتے ثقافت کوں اجاگر کریندن بلکہ ایندے تحفظ اتے فروغ کیتے وی بھرپور جدوجہد کریندے پینن۔ ساحر رنگ پوری دی شاعری وچ انقلابی فکر، سماجی شعور اتے علاقائی محبت جھلکدی نظر آندی ہے۔ ساحر رنگ پوری آپنی شاعری دے ذریعے نوجوان نسل کوں آپنی زبان ثقافت اتے شناخت دی اہمیت سمجھاو دی کوشش کریندے نظر آندن۔

نمونہ کلام:

ڈوہڑہ:

اندی گول دے وچ بہوں رلناں کئی بھوگنے پئے ہن تھل ساکوں
ہر قدم قدم تے ڈکھ لکرن ڈکھ آندے رہے ول ساکوں
کڈی جنگل جھر گڈی پیلے وچ کدی آگئے دشت جیل ساکوں
ہک بھوگ تاں ساحر ہے کئی نہوت آگئی ڈکھ ہے چھل ساکوں

(۴۲)

۱۰۵۔ واجد تھلوی (۱۹۹۰ء پیدائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں واجد تھلوی داوی آندے۔ واجد تھلوی دا اصل ناں واجد علی ہے اتے قلمی ناں واجد تھلوی ہے۔ واجد تھلوی ۱۹۹۰ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ واجد تھلوی تھل دا ہک نوجوان شاعر ہے۔ واجد تھلوی دے بہوں سارے شعری مجموعے وی چھپ چکین۔

کتاباں:

- ۱۔ جھل دی جھولیاں (۲۰۱۰ء)
- ۲۔ پھلاں دی جھل (۲۰۱۵ء)
- ۳۔ چنی

نمونہ کلام:

دھوئیں دار فقیر ہیں اسماں
کڈاں یارا میر ہیں اسماں
سینے تے نت بل بے واہندن
در دیں دی جاگیر ہیں اسماں
باہروں ڈسدے رنگ دے کالے
اندروں چنے کھیر ہیں اسماں
میں ساکوں بس چٹی ودی ہے
سہہ نہ سگدے چیر ہیں اسماں
آپنے آپ کوں پر کھینے واجد
آپنے آپ دے پیر ہیں اسماں

(۴۳)

۱۰۶۔ الطاف حسین مطلب (۱۹۹۳ء پیداؤش):

مظفر گڑھ دی شاعری روایت وچ ہک ناں الطاف حسین مطلب دا اصل ناں محمد الطاف ہے اتے قلمی ناں مطلب ہے۔
الطاف حسین ۱۹۹۳ء وچ ضلع مظفر گڑھ وچ پیدا تھئے۔ آپ دی شاعری دا انداز عشقیہ ہے۔

۱۰۷۔ منصور شانی (۱۹۹۰ء پیداؤش):

مظفر گڑھ دی شاعری روایت وچ ہک ناں منصور شانی دا اصل ناں منصور احمد خان ہے اتے قلمی ناں منصور شانی ہے۔ منصور شانی
۱۹۹۰ء وچ ضلع مظفر گڑھ دے شہر کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ منصور شانی ہک نوجوان شاعر ہے۔ شاعر دے نال نال نثر نگار وی ہے۔

کتاباں:

۱۔ سک سہیلی (شعری کتابچہ)

۲۔ چنتا (نثری مجموعہ)

۱۰۸۔ عمران شاکر مہروی (۱۹۹۵ء پیداؤش):

مظفر گڑھ دی شاعری روایت وچ ہک ناں عمران شاکر مہروی دا اصل ناں عمران شاکر ہے اتے مہروی تخلص استعمال کریندن۔
عمران شاکر ۱۹۹۵ء کوں ضلع مظفر گڑھ دے علاقے کوٹ ادو وچ پیدا تھئے۔ عمران شاکر دی تعلیم گریجوایشن تئیں ہے۔ عمران شاکر سرائیکی دے مہاندے شاعر ہن۔
عمران شاکر خوبصورت لب و لہجے وچ رواں شاعری کریندن۔ غزل وچ شاعری کیتی۔ عمران شاکر مہروی سرائیکی زبان دے مہاندے شاعر شاکر مہروی (مرحوم) دے
فرزند ہن۔ ۲۰۱۰ء وچ شاعری دا آغاز کیتا تے بہوں تیزی نال اگاں تے ودھدے نظر آندن۔

۱۰۹۔ طارق طاہر (۱۹۹۷ء پیداؤش):

مظفر گڑھ دی شاعری روایت وچ ہک ناں طارق طاہر دا اصل ناں طارق حسین ہے اتے طاہر تخلص استعمال کریندن۔ طارق طاہر
۱۹۹۷ء کوں مظفر گڑھ دے علاقے خان گڑھ وچ چند وڈا دے گھر پیدا تھئے۔ طارق طاہر سرائیکی زبان دے شاعر ہن۔ طارق طاہر ادبی حوالے نال عام مہروی اتے ساجد
علی پوری دی شاگردی اختیار کیتی۔

طارق طاہر دی شاعری وسیب دی بھرپور عکاسی کریندی ہے۔ طارق طاہر دی شاعری دے موضوعات وسیبی ہن۔ جنہاں وچ وسیبی معاشرت تہذیب و

ثقافت دا بیان یہ ملدے۔

۱۱۰۔ شہباز شاذر (۱۹۹۹ء پیداؤش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں شہباز شاذر دا وی آندے۔ شہباز شاذر دا اصل ناں محمد شہباز ہے اتے شاذر تخلص استعمال کریندن۔ شہباز شاذر ۱۹۹۹ء کوں مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے بصیرہ وچ پیدا تھئے۔ شہباز شاذر ہک معروف شاعر ہے۔ شہباز شاذر دی شاعری وچ وسیب دے ڈکھ بیان کیتے گئین۔

شعری مجموعے:

- ۱۔ عشق خوشبو (۲۰۲۲ء)
- ۲۔ ڈوجہائیں

نمونہ کلام:

دل دیاں گالھیں جانی دل دے ناڈسا
توڑ نبھیسیں یا دل کائینا کئی تاں گالھ ڈسا
جھنگ دے وچوں وگودائی تھی کے ول آئی ہیویں
ساوے بوچھن والی ہیر دا کوئی تاں حال ڈسا
اتنا کالی رات ہے کوف توں سینہ ڈلد ایسا
کیڑھے ویلے آکے ڈیسی بانگ بلال ڈسا
سن وے شاعر عشق معشوقیاں جھلے ضد ریاں چھوڑ
تسی روح تساو سبہ تس دی گالھ ڈسا
شاذر تیکوں کیڑھا ڈکھ اے اتنا مونجھا کیویں ایں؟
ہنچھوں دارنگ اتنا کیوں اے رتالال ڈسا

(۴۴)

۱۱۔ علی آفتاب (۲۰۰۴ء پیدا ائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں علی آفتاب دا وی آندے۔ آپ دا اصل ناں علی آفتاب اتے قلمی ناں تالی ہے۔ علی آفتاب ۲۰۰۴ء وچ مظفر گڑھ دے ہک نواحی علاقے حسن والا وچ مشتاق احمد گبول دے گھر پیدا تھئے۔ علی آفتاب سرائیکی اتے اردو ڈوہاں زباناں وچ شاعری کریندن۔ آپ نے ادبی حوالے نال مظہر فرید گبول دی شاگردی اختیار کیتی۔ غزل کوں آپنے کلام دا موضوع بنائے۔ ۲۰۲۲ء وچ لکھن دی ابتداء کیتی۔

۱۱۲۔ سلمان یوسف (۲۰۰۵ء پیدا ائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں سلمان یوسف دا وی آندے۔ سلمان یوسف ۲۰۰۵ء وچ مظفر گڑھ دے علاقے ہاڑہ بنگلہ وچ محمد یوسف سمیجہ دے گھر پیدا تھئے۔ آپ دا اصل ناں سلمان یوسف سمیجہ ہے اتے قلمی ناں سلمان یوسف ہے۔ سلمان یوسف کتاب بینی داشوق رکھدن۔ اردو اتے سرائیکی ڈوہاں زباناں وچ شاعری کریندن۔ شاعری بہوں گھٹ اتے نثر زیادہ لکھدن۔ سلمان یوسف ہک معروف سرائیکی شاعر، ادیب اتے ماہر تعلیم ہن۔ نذیر انبالوی دے شاگرد ہن۔ کتاباں، شعری مجموعے:

- ۱۔ کہانیوں والی چڑیا (اردو)
- ۲۔ جنگل میں دنگل (اردو)

افسانوی مجموعے:

- ۱۔ چنگی عادت
- ۲۔ قبر (افسانچہ)

۱۱۳۔ اسیر حیدر (۲۰۰۶ء پیدا ائش):

مظفر گڑھ دی شعری روایت وچ ہک ناں اسیر حیدر دا وی آندے۔ اسیر حیدر دا اصل ناں علی حیدر ندیم ہے اتے اسیر حیدر تخلص استعمال کریندن۔ اسیر حیدر ۲۰۰۶ء وچ مظفر گڑھ دے علاقے علی پور وچ خواجہ محمد ندیم دے گھر پیدا تھئے۔ بی ایس اردو تئیں تعلیم حاصل کیتی۔ شاعری لکھن دا آغاز ۲۰۲۲ء وچ کیتا۔ اردو اتے سرائیکی ڈوہاں زباناں وچ شاعری کریندن۔

ضلع مظفر گڑھ دی شعری روایت تقریباً ترائے سو سال تے مشتمل ہے۔ اس خطے وچ کئی ہک عظیم اتے نامور شعراء کرام دا جنم تھئے مگر انہاں وچوں چند ہک شعراء دا تذکرہ ہی ادبی روایت وچ ملدے۔ ضلع مظفر گڑھ دا موجودہ حدود درجہ کانی زیادہ طویل ہے۔ نامور پنجابی لوک داستان "بہیرا نچھا" د امر کزی کردار بہیرا تعلق وی مظفر گڑھ دے علاقے رنگ پور نال ہے۔ اس حوالے توں معلوم تھیندے جو مظفر گڑھ ادبی حوالے نال کانی زرخیز خطہ رہ گئے۔ اتھوں دے لوکل مقامی سطح تے ادب کوں تخلیق وی کیتے اتے اوند ابلاغ وی دستیاب ذرائع دے مطابق کیتے۔ دور قدیم وچ مظفر گڑھ دا علاقہ پسماندہ ہوون دی وجہ توں آپنی شعری ادبی تخلیقات کوں کہیں وی ادبی تخلیق وچ محفوظ نی کر گیا۔

ضلع مظفر گڑھ دی ادبی روایت کوں ڈاکٹر سجاد حیدر پرویز آپنی ہک تاریخی کتاب "ضلع مظفر گڑھ، تاریخ، ثقافت تے ادب" وچ بیان کیتے۔ اس توں بعد مظفر گڑھ وچ تعینات رہون آلے انفارمیشن آفیسر شہزاد حسین "سر زمین مظفر گڑھ" دے عنوان نال ہک کتاب مرتب کیتی جیندے وچ انہاں مظفر گڑھ دے ادب بارے وی معلومات فراہم کیتن۔ انہاں کتاباں توں علاوہ یاسر جوادی تحقیقی کتاب "سرائیکی وسیب کی تاریخ" دے وچ وی سرائیکی وسیب دے ہر ضلع دے متعلق تحقیقی معلومات کوں شامل کیتے جیندے وچ ضلع مظفر گڑھ وی شامل ہے۔

مظفر گڑھ دے ادبی ورثے کوں محفوظ بناون وچ مقامی جامعات دا کردار وی بہوں اہم ہے انہاں جامعات مظفر گڑھ دے حوالے نال تحقیقی مقالہ جات مرتب کروائین۔

بہاء الدین زکریا یونیورسٹی ملتان دے سرائیکی ایریا سٹڈی سنٹر توں امتیاز حسین "مظفر گڑھ دی ادبی روایت" دے عنوان نال مقالہ لکھ تے ایم فل سرائیکی دی ڈگری حاصل کیتی۔ بعد ازاں اس ادارے توں ہک سیکالرسید علی عباس بخاری "علی پور دی سرائیکی علمی، ادبی خدمات دا جائزہ" دے عنوان نال مقالہ لکھ تے ایم فل سرائیکی دی ڈگری حاصل کیتی ہے۔

ضلع مظفر گڑھ دی شعری روایت کانی حد تک اطمینان بخش ہے۔ مظفر گڑھ دے قدیم ادب دا زیادہ تر شعری سرمایہ لوک ادب دی شکل اختیار کر چکے۔ مظفر گڑھ دے لوک ادب دے حوالے نال انفرادی سطح تے تحقیق دی لوڑ ہے تاکہ سرائیکی ادب دے فروغ وچ مظفر گڑھ دادرست حصہ متعین کیتا ونج سکے۔

حوالہ جات

- ۱۔ گیان چند، ڈاکٹر، "ادبی اصناف"، گجرات، گجرات اردو اکیڈمی انڈیا، ۱۹۸۹ء، ص: ۱۸
- ۲۔ شوکت مغل، "سرائیکی اکھان"، ملتان، سرائیکی مجلس ادب ملتان، ۱۹۹۶ء، ص: ۴۳-۳۱
- ۳۔ سجاد حیدر پرویز، "ضلع مظفر گڑھ تاریخ، ثقافت تے ادب"، پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، ۱۹۸۹ء، ص: ۴۲۰
- ۴۔ ایضاً، ص: ۴۲۲
- ۵۔ نصر اللہ خان ناصر، ڈاکٹر، "سرائیکی شاعری دا ارتقائی"، جھوک پرنٹرز ملتان، سرائیکی ادبی بورڈ جسٹرز ملتان، پہلا چھاپہ ۲۰۰۷ء، ڈوجھا جون ۲۰۱۴ء، ص: ۵۶۳
- ۶۔ سجاد حیدر پرویز، "ضلع مظفر گڑھ تاریخ، ثقافت تے ادب"، پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، ۱۹۸۹ء، ص: ۴۲۹
- ۷۔ نصر اللہ خان ناصر، ڈاکٹر، "سرائیکی شاعری دا ارتقائی"، ص: ۶۷۰
- ۸۔ سجاد حیدر پرویز، "ضلع مظفر گڑھ تاریخ، ثقافت تے ادب"، ص: ۴۴۴
- ۹۔ نصر اللہ خان ناصر، ڈاکٹر، "سرائیکی شاعری دا ارتقائی"، ص: ۶۷۲
- ۱۰۔ سجاد حیدر پرویز، "ضلع مظفر گڑھ تاریخ، ثقافت تے ادب"، ص: ۴۶۵
- ۱۱۔ ایضاً، ص: ۴۶۷
- ۱۲۔ ایضاً، ص: ۴۷۷
- ۱۳۔ ایضاً، ص: ۴۸۱
- ۱۴۔ ایضاً، ص: ۴۸۹
- ۱۵۔ ایضاً، ص: ۴۹۳
- ۱۶۔ ایضاً، ص: ۶۱۹

- ۱۷۔ مطبوعہ ہفت روزہ، "بشارت"، مظفر گڑھ ۲۳ جنوری ۱۹۷۵ء
- ۱۸۔ سالانہ مجلہ، "پنجند"، گورنمنٹ کالج مظفر گڑھ، ۱۹۷۹ء
- ۱۹۔ روزنامہ، "آفتاب" ملتان (سرائیکی میگزین)، ۱۸ نومبر ۱۹۷۹ء
- ۲۰۔ سرائیکی میگزین روزنامہ، آفتاب ملتان ۱۶ نومبر ۱۹۸۰ء
- ۲۱۔ سرائیکی میگزین، روزنامہ، "آفتاب" ملتان، ۶ جنوری ۱۹۸۰ء
- ۲۲۔ سجاد حیدر پرویز، "ضلع مظفر گڑھ تاریخ، ثقافت تے ادب"، ص: ۸۹۷
- ۲۳۔ ایضاً، ص: ۸۹۹
- ۲۴۔ ناظر جیکانی، جاگ، ملتان، سو بیھ سرائیکی ادبی سنگت، ۲۰۱۵ء، ص: ۸۶
- ۲۵۔ سید اشفاق حسین گفام، پتھر دے پھل، ملتان، جھوک پبلشرز، جون ۲۰۰۵ء، ص: ۳۰، ۳۱، ۲۹
- ۲۶۔ منور حسین منور، مشمولہ: جاگ، ملتان، لاشاری، پرنٹنگ سروس اپریل ۲۰۱۵ء، ص: ۱۱۸
- ۲۷۔ ظفر حسین ظفر، عقیدت دے پھل، ملتان جھوک پبلشرز، ۲۰۱۳ء، ص: ۵
- ۲۸۔ محمد شہزاد، سرزمین مظفر گڑھ، لاہور، الفیصل ناشران غزنی سٹریٹ اردو بازار، ۲۰۲۱ء، ص: ۲۱۹
- ۲۹۔ فیض بلوچ، سرائیکی شاعری اچ غزل گوئی، (ترکیجی جلد)، ملتان جھوک پرنٹرز، ۲۰۲۱ء، ص: ۲۲۸
- ۳۰۔ فیض بلوچ، سرائیکی شاعری اچ غزل گوئی، (دو جہی جلد)، ملتان جھوک پرنٹرز، ۲۰۲۱ء، ص: ۲۴۱
- ۳۱۔ فیض بلوچ، سرائیکی شاعری اچ غزل گوئی، (ترکیجی جلد)، ص: ۲۴۱
- ۳۲۔ ایضاً، ص: ۱۲۵
- ۳۳۔ ایضاً، ص: ۱۳۸
- ۳۴۔ ایضاً، ص: ۱۴۰
- ۳۵۔ سجاد حیدر پرویز، ڈاکٹر، ضلع مظفر گڑھ تاریخ، ثقافت تے ادب، لاہور، پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، ۸۵، لارنس روڈ، ۱۹۸۹ء، ص: ۸۸۴
- ۳۶۔ ایضاً، ص: ۸۹۰
- ۳۷۔ فیض بلوچ، سرائیکی شاعری اچ غزل گوئی، (ترکیجی جلد)، ملتان جھوک پرنٹرز، ۲۰۲۱ء، ص: ۲۱۵
- ۳۸۔ عمران میر، "جیون کتھا"، ملتان سرکار پبلشرز، ۲۰۲۴ء، اندرون فلیپ
- ۳۹۔ فیض بلوچ، سرائیکی شاعری اچ غزل گوئی، (ترکیجی جلد)، ملتان جھوک پرنٹرز، ۲۰۲۱ء، ص: ۴۴۳
- ۴۰۔ ایضاً، ص: ۴۶۶
- ۴۱۔ ایضاً، ص: ۴۶۹
- ۴۲۔ ساحر رنگ پوری، "چوگ"، جھوک پرنٹرز ملتان، جون ۲۰۱۲ء، ص: ۲۸
- ۴۳۔ فیض بلوچ، سرائیکی شاعری اچ غزل گوئی، (دو جہی جلد)، ملتان جھوک پرنٹرز، ۲۰۲۱ء، ص: ۴۷۶
- ۴۴۔ شہباز شاذر، عشق ہے خوشبو ڈو جہا نہیں دی، اردو سخن پاکستان، ۲۰۲۲ء، ص: ۳۳